

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI
PEDAGOGICKÁ FAKULTA
KATEDRA VÝTVARNÉ VÝCHOVY

Bakalářská práce

Ilustrace ke knize

Autorská kniha: Bezčasí

Book illustration

Artist's book: Timelessness

Autor: Alexandra Štoplová
Obor: Výtvarná tvorba se zaměřením na vzdělávání
Vedoucí práce: doc. Ondřej Michálek

Olomouc 2022

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci napsala samostatně a jen s použitím zdrojů, které v textu uvádím.

V Olomouci dne:

.....

podpis

Upozornění

Text slouží jako doprovod k praktické části bakalářské práce.

Poděkování

Touto cestou chci poděkovat všem, kteří se na knize podíleli. V první řadě bych ráda poděkovala vedoucímu bakalářské práce doc. Ondřeji Michálkovi za podporu a odborné vedení, dále pak děkuji ArtD. Tomáši Chorému za přínosné rady týkající se grafické úpravy a sazby textu. Děkuji rodině a nejvíce děkuji Petrovi, bez kterého by kniha *Bezčasí* nikdy nevznikla.

OBSAH

ÚVOD	7
TEORETICKÁ ČÁST	8
1. Tématika knihy	8
2. Kniha	9
2.1. Historický kontext knihy	10
2.2. Bibliofilie	12
2.2.1. Nejkrásnější česká kniha roku	13
3. Kniha autorská	14
3.1. Vymezení pojmu	17
3.2. Sbírka MUO	20
3.3. Současní umělci zabývající se autorskou knihou	20
3.3.1. Jiří Hynek Kocman (1947)	21
3.3.2. Petr Babák (1967)	23
3.3.3. František Skála (1956)	24
3.3.4. Tereza Říčanová (1974)	25
3.3.5. Kateřina Černá (1937)	26
4. Autorský přístup v tištěné produkci	28
4.1. Česká nakladatelství	28
4.1.1. Bylo Nebylo	28
4.1.2. Nakladatelství Dusot	29
4.1.3. Deset Deky Dekadence	29
4.1.4. Xaoxax	30
PRAKTICKÁ ČÁST	31
5. Proces tvorby obsahu knihy	31
5.1. Inspirující autoři	32
5.1.1. Veronika Vlková (1985)	32
5.1.2. Gosia Machon (1979)	34
5.1.3. Eva Jaroňová	35
5.1.4. Elsa Beskow (1874–1953)	36
6. Realizace / výstup	37
6.1. Vazba knihy	41

6.2.	Instalace	45
6.3.	Ilustrace obsažené v knize	45
	ZÁVĚR	66
	POUŽITÉ PŘÍLOHY	67
	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	70
	INTERNETOVÉ ZDROJE	71
	ANOTACE	72

ÚVOD

Kniha v naší kultuře zastává významnou pozici a doprovází civilizaci již od pradávna. Mapuje historii našeho vývoje, a dokonce předvídá možné nadcházející události. V dnešní době však nejsou knihy pouze zdrojem informací, ale z velké části plní také estetickou funkci. Od poezie a krátkých příběhů až po romány. Již od dávných časů jsou velice hojně zastoupenou součástí textů také ilustrace, které dokreslují danou problematiku, přičemž v dnešních esteticky založených dílech jsou kresby takřka na stejné úrovni jako samotný text. Přirozeným vývojem se ilustrace stala samostatným vyjadřovacím prostředkem a původní vztah se začal potlačovat. Kniha však ve své původní podobě žije dodnes. Postupem času se přeměnila v umělecký objekt, který nabízí nekonečně mnoho interpretací.

Ve své bakalářské práci se budu zabývat zejména autorským přístupem ke knižní tvorbě. V teoretické části představím tematiku, jež knihu provází. Dále se zaměřím na obecné pojetí knihy a její kulturně-historický kontext, vysvětlím základní principy autorské knihy a pokusím se přiblížit její klíčové osobnosti. Pro upřesnění pozorovaného objektu budu také srovnávat pojmy jako autorská kniha, bibliofilie a kniha tištěná v produkci. Kromě ilustrování bylo mým cílem zmapovat aktuální situaci v oblasti knižního designu a ilustrace. Představím vybrané zástupce českých nezávislých nakladatelství, která by dle mého názoru neměla být opomenuta.

V praktické části bakalářské práce budu popisovat tvorbu knihy *Bezčasí*, která sestává ze dvou básní a jedné povídky, jež jsou propojeny společnými prvky: plynutí času, mystifikace a hledání hranic mezi jednotlivými časovými rovinami.

Podstatnou částí knihy jsou texty, které vznikaly ve spolupráci s Petrem Novotným. Kromě textů doplněných o ilustrace je výstupem práce samotná výroba knihy – tedy formátování, sazba, grafická úprava, tisk a vazba.

TEORETICKÁ ČÁST

1. Tématika knihy

Na úvod první kapitoly představím tematiku knihy, jejíž ústředním tématem je čas, vnímání a jeho plynutí.

Čas řídí naši civilizaci od dávných dob. H. D. Thoreau jej v knize *Walden* (1854) popisoval jako civilizací vytvořenou překážku, která člověku zabraňuje ve vnímání přímé skutečnosti. Čas může být chápán jako jeden z dělících prvků mezi kulturním člověkem a přirozeností, tedy mezi spoutáním a svobodou.

Vědci čas popisují objektivně na základě pozorovaných skutečností, kterým přisuzují vzájemnosti a následné definice. Avšak pro individuální lidské účely musíme jeho vnímání rozebírat také ze subjektivního hlediska. Každý jej vnímá jinak i přesto, že všechny hodiny tikají stejnou rychlostí dokazující konstantnost křivky plynoucího času. Důležitou součástí je prostor, ve kterém čas nepřetržitě plyne. Tento jev vzájemné závislosti nazýváme časoprostor, který tvoří svět tak, jak ho známe. Svět by bez tohoto vztahu nemohl existovat. Prostor bez času by představoval krajinu, ve které nedochází k žádným pochodům. Neexistoval by zde život, ani smrt. Čas bez prostoru by neměl tvar a jeho existence by nic z toho, co známe, neovlivňovala. Existují však možnosti, které tento vztah do určité míry narušují, aniž by fatálně narušili harmonii. V subjektivním imaginativním světě může dojít k zakřivení prostoru, tudíž i ke změně toku času. Jestliže dojde k jeho vytržení nebo zastavení, nastává **bezčasí**, tedy stav bez času. Stav, který není na ničem závislý. Vnímání je založeno na kognitivních neboli poznávacích procesech našeho těla. Když dojde k absenci určitého poznávacího ústrojí, může být naše vnímání reality zcela pozměněno.

Na čas lze nahlížet z několika úhlů pohledu. Pro jeho variabilnost a různorodá pojetí jej využívá celá řada tvůrců. Jde o fenomén, který se často objevuje v kinematografii, literatuře nebo v umění. Svědčí o tom výstavy a umělecká díla

českých výtvarných umělců. Například Petr Nikl na své výstavě *Hra o čas* (2013-2014) poukázal na onu časovost, která bývá častým námětem v jeho tvorbě. Tato retrospektivní výstava měla představovat protiklady vnímané v čase. Diváka po galerii provázely obrazy, kresby, grafiky a koneckonců i sama umělcova performance. Divák tak dostal prostor k tomu, aby pracoval primárně se svojí představivostí a s vnímáním plynoucího času.¹ Další, kdo pracoval s tímto fenoménem je Veronika Vlková. Na výstavě *Zdroj* (2014) spolu s Janem Šrámkem pracovali v galerijním prostoru s realitou vnímaného času, s proměnami a cyklením. Odkazem cyklení se staly letokruhy, obloha, statické a kinetické předměty. Galerie se náhle proměnila v deskovou hru, která byla přístupná ze spuštěné projekce a ze stránek černé knihy.²

2. Kniha

„Kniha je vlastně příběh, který začíná na obálce a končí v technické tiráži.“³

-Martin Pecina

Při pojednávání o autorské knize je potřeba nejprve definovat knihu jako takovou. Jedná se o ucelené dílo, jenž je od pradávna nositelem věcných informací, estetiky a myšlenek. Kniha může být vytesána do kamene, vyřezána do dřeva, může a nemusí obsahovat ilustrace, může být digitální, a dokonce může existovat v nehmotné podobě jako pouhá myšlenka. Nejčastěji ji však poznáváme ve formě kodexu, kdy je obsah s knižními deskami ve hřbetu spojen knižní vazbou. Kodex jako forma knižní vazby přetrvává již od 3. století, kdy nahradil dříve používané svitky. Může se jednat o literární či obrazové dílo, které tvoří myšlenkový nebo výtvarný celek. Proces výroby knihy je komplexní a nejprve ve většině případů začíná samotnou myšlenkou, po které následuje tvorba obsahu a formy. Dále pak dochází ke korektuře a k předtiskové úpravě, která dnes

¹ WOHLHMUT, Radek. *Petr Nikl: Hra o čas, 2013-2014*. In: GHMP.cz [online]. © Galerie hlavního města Prahy, 2022. [Cit. 20. 3. 2022]. Dostupné z: <https://www.ghmp.cz/vystavy/petr-nikl-hra-o-cas/>

² MAZANEC Martin. *Vlková a Šrámek: Zdroj, 2014*. In: Fatigallery.cz [online] [Cit. 12. 2. 2022]. Dostupné z: <https://www.fatigallery.com/soucasne-a-planovane/events/43.html>

³ PECINA, Martin. *Knihy a typografie*. Vydání třetí, rozšířené. Brno: Host, 2017, 12 s.

zpravidla probíhá digitálně. V konečné podobě je vytištěná v některém z nakladatelství, která se mimo jiné starají o již zmiňovanou předtiskovou úpravu a berou tak odpovědnost za výslednou formu knihy a její celkový vnitřní i vnější vzhled. Většinou se konkrétní nakladatelství profilují do specifického knižního žánru. Můžeme například porovnat dvě nakladatelství Meander a Dorling Kindersley. Nakladatelství Meander se zaměřuje na literaturu pro děti a mládež, kdežto nakladatelství Dorling Kindersley se soustředí na literaturu faktu, tedy převážně encyklopedické publikace.

2.1. Historický kontext knihy

V rámci historického kontextu vytyčím podstatné události, které měly zásadní vliv na proměnu knihy.

V dávné historii byly veškeré informace kvůli absenci jakéhokoliv záznamu předávány pouze orální formou, avšak se vznikem písma došlo ve 4. tisíciletí př. n. l. ke zlomovému bodu v dějinách lidstva. Od této doby začali někteří jedinci zaznamenávat a rozvíjet své poznatky mnohem efektivněji. Ne každý měl totiž schopnost číst a psát. Těmito znalostmi disponovali zejména lidé z vyšších vrstev, kteří si mohli vzdělání dovolit. Zaznamenaný text byl mocný nástroj, který se stal posvátným předobrazem těm, kteří s ním neměli možnost pracovat. Posvátnost byla tak silná, že se ve starověku texty a později i knihy používaly při liturgických obřadech, a dokonce se i vkládaly do hrobů zesnulých.

Jak bylo naznačeno již výše, knihy sloužily hlavně pro vyšší a vzdělanější vrstvu společnosti, a to především pro duchovenstvo, šlechtu a velmi malý podíl měšťanstva, což se zrcadlilo i v tom, jaké knihy byly vytvářeny. Knihy obsahovaly dvě stěžejní složky – text a iluminace neboli ilustrace. Ve středověku plnily iluminace zprvu jen reprezentativní funkci ryze náboženského charakteru a byly podřízeny textu. Ornamentika a zdobnost v sobě nesla symboliku určenou k úctě Boha. Středověká kniha byla především krásná a na její výzdobě se podílelo několik řemeslníků a odborníků.

Dalším velkým revolučním a společenským krokem vpřed se stal vynález knihtisku, který zcela nahradil ruční opisování textů ve skriptoriích, a který by se mohl považovat za předchůdce masových médií. Datuje se zhruba od poloviny 15. století a jeho průkopníkem byl Johannes Gensfleisch zvaný Gutenberg. Jedná se o princip tisku z výšky, jenž byl znám již v dávných dobách, ale nikdy nebyl zdokonalen do takové míry jako Gutenbergův mechanický princip knihtisku. Podstatou bylo sestavení jednotlivých kovových liter do tiskové formy. Tyto litery byly vyjímatelny, což umožňovalo libovolně měnit slovosled, jednotlivá písmena a opakovaně je používat.

Na našem území jsou velmi významnými knihami z počátku knihtisku prvotisky, známé také jako inkunábule, tištěné do roku 1500. Jedná se o kulturní dědictví, které představuje dochovanou ilustraci a jazyk té doby.⁴

V období renesance se zvyšuje poptávka po knize a stává se tak produktem dostupnějším široké společnosti. Díky tomu již neslouží pouze církvi a vyšším vrstvám. Jedná se zejména o knihy sloužící k rozvoji gramotnosti a dovolit si ji mohl již kdokoli.⁵

Avšak s příchodem baroka přichází cenzura, a dokonce i spalování nechtěných textů. 17. a 18. století můžeme označit jako velice kontrastní, kdy na jedné straně bouřily války a obyvatelé sužoval hladomor a smrt, přičemž na druhé straně vznikala velkolepá umělecká díla, a to nejen v malířství, ale právě i v knize.⁶

Přibližně na přelomu 18. a 19. století začaly vznikat rukopisné modlitební knihy, které byly určeny například pro ženské kláštery a venkovskou kulturu. Tvůrcem těchto knih byl obvykle zručný venkovan, řemeslník. V tomto oboru tedy převážně amatér, který se v řemesle postupně zdokonaloval.⁷ Venkovan se v této

⁴ BOHATCOVÁ, Mirijam a František KREJČÍ. *Česká kniha v proměnách staletí*. Praha: Panorama, 1990, 121 s.

⁵ STAŇKOVÁ, Libuše, Lenka JÁNSKÁ a Jiří ČÍSLER. *Dějiny knižní kultury a grafického designu*. 1. díl, Od počátků do osvěcenství. Praha: Nakladatelství grafické školy, 2012, 104 s.

⁶ Tamtéž. 126 s.

⁷ PLEŠTILOVÁ, Anna a Lucie ROHANOVÁ. *Na konci byla kniha*. Praha: Vysoká škola uměleckoprůmyslová v Praze, 2020, 159 s.

době stává písařem a ilustrátorem, který „interpretací daného materiálu konstruuje komplexní dílo, které je zajímavé promyslet ve vztahu k autorské knize.“⁸

S přibývajícím vzděláním se začalo vyrábět více knih, které postupem času ztratily svou původní podobu. Staly se našimi průvodci a učiteli, samozřejmě velmi užitečnými. Strojní výroba zcela zastínila ručně šité knihy a došlo k úplnému odklonu od řemeslné tvorby. Dekorativnost se stala méně důležitou, začaly se vytrácet ilustrace a podstatnou složkou knihy se stal samotný text.

Jak si můžeme všimnout, text a ilustrace byly od pradávna na kolísavém vztahu, kdy se jejich nadřazenost a podřazenost neustále měnila s poptávkou společnosti. Na jedné straně stál ekonomický růst a jednoduchá dostupnost, avšak na druhé straně došlo k úplnému úpadku tvorby typografie a krásné knihy se tak dostaly do pozadí, kvůli své náročnosti a výrobní ceně. Odezvou na knižní úpadek byl opětovný zájem o krásnou knihu, řemeslnou tvorbu a autorský přístup ke knize.

2.2. Bibliofilie

S dnešní dobou se stále více popularizují knižní kýče, tedy knihy, které již nepřinášejí žádnou přidanou hodnotu do čtenářského světa. Jde většinou o rekonstrukce již vzniklých myšlenek, životopisy mediálně známých mladých jedinců nebo kuchařky slavných osobností. O to méně je věnováno pozornosti krásné a odborné literatuře, která s knihami celebrit vede kvůli současným marketingovým kampaním „nerovný souboj“.⁹

V reakci na úpadek knižní kultury přišla bibliofilie, tedy nesmírná láska ke knihám.¹⁰ Jde o umělecké knihy, které převyšují standard a jsou pak spíše reprezentativní. Tyto umělecké knihy vycházejí v mnohem menším nákladu než

⁸ PLEŠTILOVÁ, Anna a Lucie ROHANOVÁ. *Na konci byla kniha*. Praha: Vysoká škola uměleckoprůmyslová v Praze, 2020, 159 s

⁹ PECINA, Martin. *Knihy a typografie*. Vydání třetí, rozšířené. Brno: Host, 2017, 12 s.

¹⁰ Tamtéž. 31 s.

běžné publikace a na vzniku takového díla se zároveň může podílet více odborníků. Důraz je kladen na typografii, papír a ilustrace, kterými jsou obvykle tištěné signované originály. Ve většině případů se tedy jedná o sběratelské kousky. Takovým sběratelům se přezdívá bibliofilové.

Jako příklad můžeme uvést nakladatelství Teapot, které se specializuje na publikace v duchu krásné knihy. Jejich cílem je obohacovat knihy o typografii, ruční papíry, vazbu, a především o ilustrace. Bibliofilie tvořené v dílně Teapot stále získávají nejrůznější ocenění. U nás je to soutěž o Nejkrásnější českou knihu roku. S nakladatelstvím spolupracují i známí umělci jako například Petr Nikl, který vytvořil litografie do knihy *Proměna* od spisovatele Franze Kafky. Tato kniha se pohybuje v řadách několika desítek tisíc korun.¹¹ Jako další příklad uvedu nakladatelství Argo. Oproti Teapotu vede Argo pouze skromnou bibliofilskou edici obsahující jen několik umělecky zpracovaných titulů. *Sto kreseb odněkud* je dílo Jaroslava Róny, kterého můžeme znát hlavně jako sochaře a malíře, ale ve skutečnosti se zabývá také kresbou a ilustracemi. Toto bibliofilské vydání je opatřeno plátěnými deskami a obsahuje autorsky signovaný lept.¹²

2.2.1. Nejkrásnější česká kniha roku

S návazností na bibliofilii nelze rovněž opomenout soutěž o *Nejkrásnější českou knihu roku*, kterou každoročně pořádá Ministerstvo kultury České republiky a Památník národního písemnictví, kdy úplně první soutěž proběhla v roce 1928. V současné době se ceny udělují v sedmi kategoriích a v každé kategorii jsou vyhlášena první tři místa, přičemž první místo získává finanční příspěvek. Jednotlivé kategorie jsou rozděleny do sekcí jako Krásná literatura, Literatura pro děti a mládež, Učebnice pro školy všech stupňů, Knihy o výtvarném umění, Katalogy, Studentské práce, Bibliofilie a autorské práce. V soutěži je hodnoceno celkové grafické a ilustrační zpracování knih vzniklých vždy za poslední rok,

¹¹ *Proměna*. In: Teapot [online]. Teapot, nakladatelství krásných knih, © 2022. [Cit. 13.2. 2022]. Dostupné z: <https://teapot.cz/promena.html>

¹² *Sto kreseb odněkud*. In: Argo-bibliofilie [online]. Argo-bibliofilie, © 2022. [Cit. 13.2. 2022]. Dostupné z: <http://www.argo-bibliofilie.cz/knihy/78-sto-kreseb-odnekud>

který je zpravidla uveden v tiráži. Existuje však mnoho jiných soutěží, které se zabývají knihou, jako například *Soutěž o nejlepší knižní design světa*. Knihy bývají reprezentovány na veletrzích jako je *Litr Olomouc*, *Festival Tabook*, *Svět knihy a Designblok*.¹³

3. Kniha autorská

Co je to autorská kniha a jak ji poznáme? V porovnání s bibliofilii je autorská kniha zcela plnohodnotným uměleckým dílem srovnatelná například se sochou, malbou či jiným uměleckým oborem. Na vzniku bibliofilie se podílejí především zkušení odborníci.

Obecně se za autorskou knihu ve většině případů považuje to, co autor sám vyrobil. Právě toto pojetí je však poněkud zavádějící. Evokuje totiž představu jednoho autora, ač tento žánr poskytuje řadu příležitostí k autorské spolupráci. Kromě počtu autorů dochází také k mylné představě, že se jedná pokaždé o ojedinělý kus uměleckého artefaktu. Pravda je však taková, že může existovat v jednom, ale i ve stovce exemplářů. Autorskou knihu nejčastěji shledáváme u konceptualistů 60. let 20. století jako reakci vůči politické nesvobodě tehdejší doby. V té době spočívala autorská kniha primárně v odlišnosti a nemusela mít účel, šlo především o vyjádření myšlenky.

Lucie Rohanová se v knize *Na konci byla kniha* zmiňuje o dvou způsobech vyjádření autorské knihy, které mají protilehlou podstatu. Kniha „jako taková může být cross-overem, žánrem na pomezí – ani tady, ani tam, ani ryba, ani rak. Anebo se může stát Gesamtkunstwerkem reflektující život – jenž stejně jako kniha má jak podstatu pohybu, tak podstatou stanutí. Podstatu paradoxní, tedy celostní.“¹⁴

¹³ *O NČKR*. In: Nejkrásnější kniha roku [online]. Památník národního písemnictví, © 2022. [Cit. 11.2. 2022]. Dostupné z: <https://pamatniknarodnihopisemnictvi.cz/o-nckr/>

¹⁴ PLEŠTILOVÁ, Anna a LUCIE ROHANOVÁ. *Na konci byla kniha*. Praha: Vysoká škola uměleckoprůmyslová v Praze, 2020, 29 s.

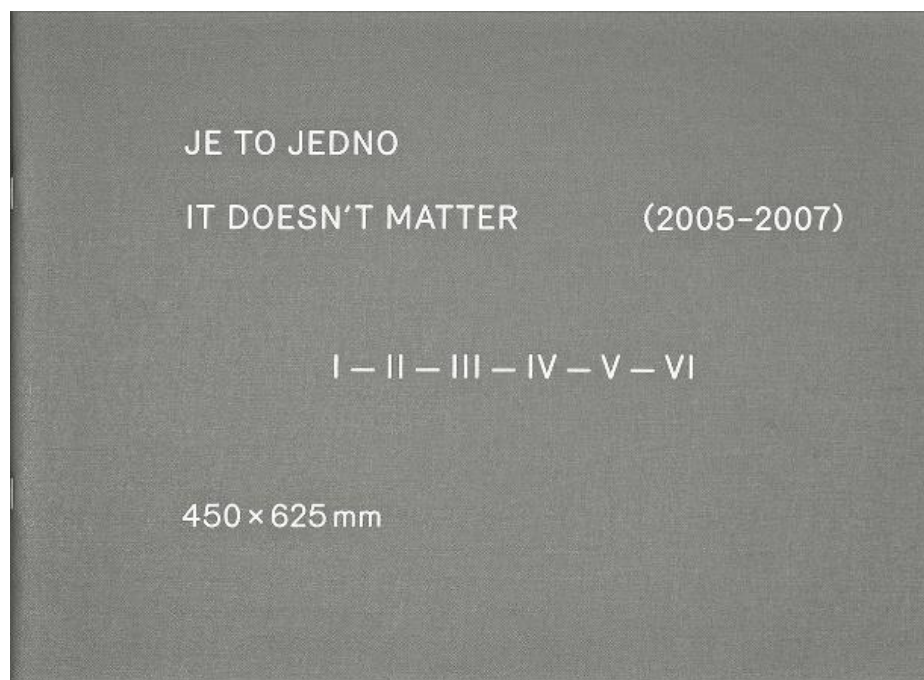
Jak tedy z textu plyne, je velice obtížné definovat tento pojem, jelikož záleží výhradně na našem vnímání a jakým způsobem dokážeme ono sdělení v autorské knize pojmout. A právě toto potvrzuje i Hana Karkanová v knize *Umění autorské knihy a výtvarná výchova*, kde tvrdí, že není možné naprosto popsat celkovou podstatu autorské knihy.¹⁵ Autorka se také odkazuje na výrok Johanny Drucker (1952), která se zabývá historií vizuálního designu, knihy a tiskové kultury. Ta uvádí, že se „definici autorské knihy vyhýbá a definuje autorskou knihu spíše jako pole aktivit, kde se stýkají grafická tvorba, nezávislé publikování, uměleckořemeslná tradice knižního umění, konceptuální umění, malířství a další umělecké obory, politicky motivovaná umělecká aktivita a produkce, konkrétní poezie, počítačové umění, experimentální hudba.“¹⁶

Jako příklad autorské spolupráce uvedu publikaci *Je to jedno* od Kateřiny Šedé, která ji vedla se svojí babičkou, jež se po smrti manžela uzavřela a propadala tak stavu rezignace. Autorka ji vracela zpět do života tím, že ji vyzvala, aby začala kreslit všechny produkty z obchodu Domáci potřeby, ve kterém v mládí pracovala. Další publikace, která vznikla ve spolupráci s babičkou, nese název: *Na co to je*. Autorka jmenovala libovolný předmět a babička v reakci napsala, k čemu slouží.¹⁷

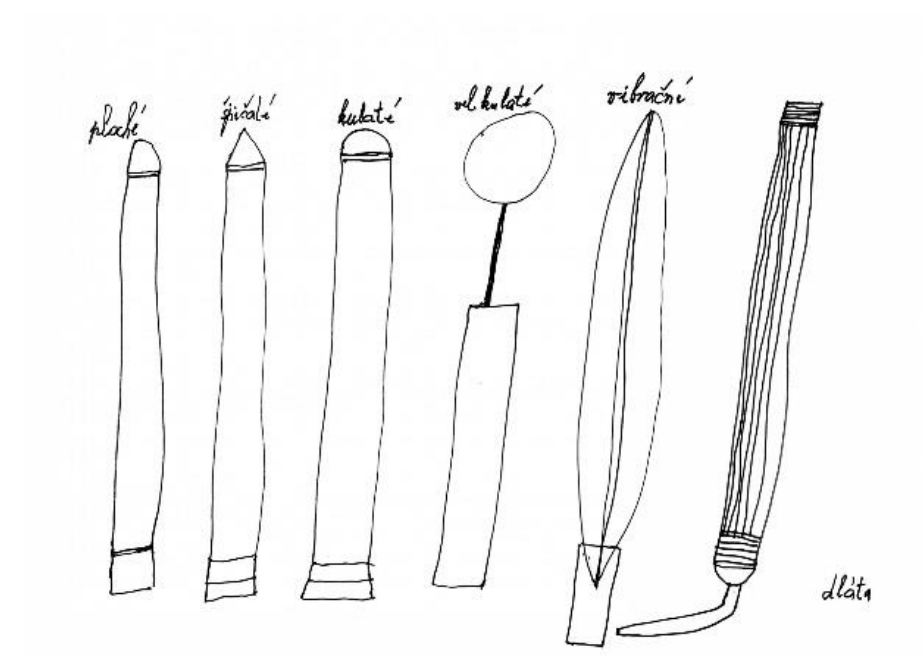
¹⁵ KARAKOVÁ, Hana, *O autorské knize obecně a o některých knihách ze sbírky Moravské galerie zvlášť*, In: FK15: umění autorské knihy a výtvarná výchova. Brno: Masarykova Univerzita, 2017, 31 s.

¹⁶ Tamtéž, 31 s.

¹⁷ *Je to jedno, 2005-2007*. In: Kateřina Šedá [online]. Kateřina Šedá, © 2022. [Cit. 11.2. 2022]. Dostupné z: <https://www.katerinaseda.cz/>

1/ Jana Šedá, Kateřina Šedá, *Je to jedno*, 2005-2007, 350 × 255 mm

2/ Jana Šedá, Kateřina Šedá, *Je to jedno*, 2005-2007, 350 × 255 mm

3.1. Vymezení pojmu

Termín autorská kniha uvedl jako český pojem umělec Jiří Valoch (1982). Slovo pochází z anglického „*artist's books*“ tedy „*kniha umělce*“. Poprvé byl však tento termín uveden na výstavě *Moore College of Art* ve Filadelfii Diannou Vanderlipovou (1981) roku 1967.¹⁸ Na území České republiky začínají vznikat v počátcích 60. let. Avšak prvopočátky můžeme shledat již u umělecké avantgardy, která s sebou přinesla nový pohled na výtvarné umění. „Autorská kniha jako intermediální druh výtvarného umění vychází kromě toho i z odkazu surrealismu, dadaismu, minimalistického umění a pop-artu.“¹⁹ Známymi českými autory zabývajícími se autorskou knihou jsou například Kateřina Černá, J.H.Kocman, Miloš Šejn nebo Dalibor Chatrný.²⁰ V zahraničí jsou průkopníky například Sol LeWitt, Dieter Roth nebo Edward Ruscha, který byl mimochodem prvním, kdo prezentoval autorskou knihu jako prototyp. Příkladem je jeho autorská kniha *Twentysix Gasoline Stations*, kterou vydal na vlastní náklady roku 1963.²¹ Kniha obsahuje pouze černobílé fotografie benzínových pump a popis jejich umístění.

Nicméně autorská kniha je hmotná věc, která k našemu vnímání promlouvá stejně tak jako obraz, socha či jiná forma uměleckého díla. Jedná se o zcela nový typ knihy, který se objevil po velkých změnách ve druhé polovině dvacátého století. Vychází z principů klasické knihy a je možné s ní naložit tradičně či experimentálně. Nejčastěji dává prostor k vyjádření autorovy myšlenky pomocí obsahu a materiálu, kterým bývá klasický papír, ale je možné použít například i plast, dřevo, kov nebo keramiku, přičemž obsah může být tvořen čistě textovou nebo obrazovou složkou.

¹⁸ RENOTIÈRE, Gina. *Autorská kniha*. In: Listování: moderní knižní kultura ve sbírkách Muzea umění Olomouc. 1. vydání, Olomouc: Muzeum umění Olomouc, 2009, 90 s.

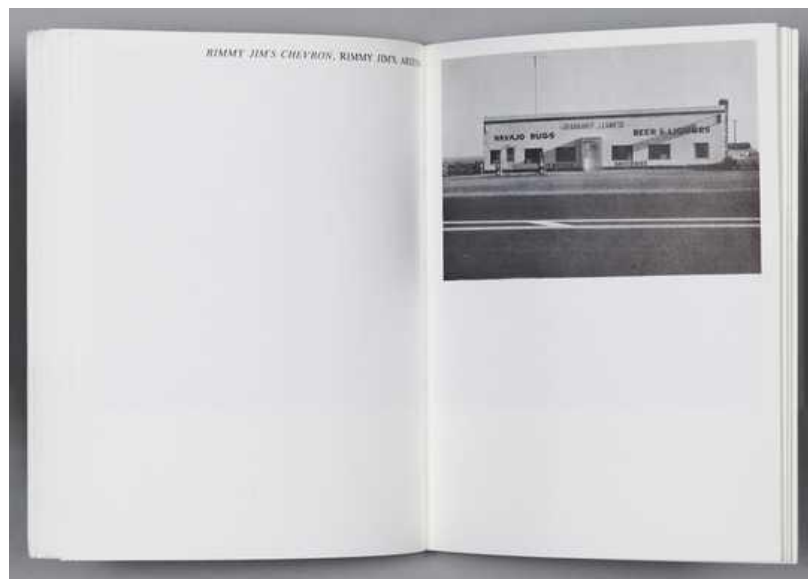
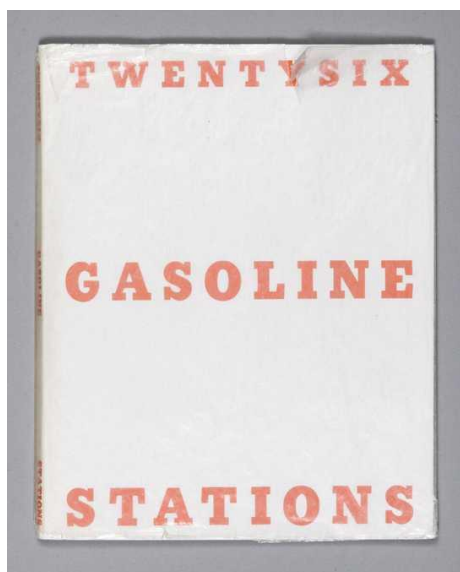
¹⁹ Tamtéž. 89 s.

²⁰ *Nová encyklopedie českého výtvarného umění*. Redaktor: Anděla HOROVÁ. Praha: Academia 2006, s. 357.

²¹ RENOTIÈRE, Gina. *Autorská kniha*. In: Listování: moderní knižní kultura ve sbírkách Muzea umění Olomouc. 1. vydání, Olomouc: Muzeum umění Olomouc, 2009, 91 s.

Zajímavé je promyslet ve vztahu k autorské knize osobnost Josefa Váchala (1884-1969), který tiskl, psal, vydával a vázal knihy vlastním nákladem. Příkladem je jeho známé dílo *Krvavý román* z roku 1924, který prvotně vydal se záměrem pro své přátele. Jeho autorství se však projevuje i v jiných aspektech knihy, jako například řezané a ručně odlévané vlastní písmo. Jeho dílo ovlivnilo tvorbu například Miloše Šejna nebo J. H. Kocmana.²²

²² PŘIVŘEL, Jan, 2013. *Kniha jako užité umění*. Olomouc. Diplomová práce. Masarykova univerzita. Filozofická fakulta.

3/ Edward Ruscha, *Twentysix Gasoline Stations*, 1963, prototyp autorské knihy

4/ Edward Ruscha, *Twentysix Gasoline Stations*, 1963, prototyp autorské knihy

5/ Josef Váchal, *Krvavý román*, 1924

3.2. Sbírka MUO

V souvislosti s autorskou knihou je také podstatné zmínit významné sbírky Muzea umění v Olomouci (dále jen „MUO“). Tato instituce chová ke knihám vřelý vztah a svědčit o tom mohou rozsáhlé sbírky, ve kterých najdeme například soubor modlitebních knížek z Čech a Moravy, kterou MUO získalo z pozůstalosti Jana Poše. Ve sbírce *Kniha 20. století* narazíme na osobnosti jako J. Čapek, V. Preissig, F. Bílek nebo J. Váchal. Významným mezníkem je skromná sbírka avantgardních umělců (K. Taige, J. Štýrský, Toyen). A právě druhou sbírku tvoří autorské knihy, a to konkrétně od 2. poloviny 20. století až do současnosti. Sbíрка obsahuje autorské knihy představitelů Hnutí Fluxus, Konceptualismu, Letterismu, dále pak představuje Knižní objekty, Multiplikáty, Katalogy, Fotografické knihy a linii, které tvoří „Přesah“ v autorské knize. Celá sbírka poukazuje na to, co a jaké období s sebou přináší. Trendy, proměny, modifikace, myšlenky, způsoby, formu a nekonvenčnost. Podstatnou složkou výstavy je i sbírka z berlínského vydavatelství Reiner Verlag, jež patřilo k nejvýznamnějším vydavatelstvím autorských knih vůbec.²³ Tyto sbírky byly představeny na výstavě *Listování* (10. 6. – 11. 10. 2009), ke které následně vyšla i stejnojmenná publikace.

3.3. Současní umělci zabývající se autorskou knihou

V následujícím odstavci představím několik osobností zabývajících se autorskou knihou. Jsou mezi nimi výtvarníci věnující se konceptuálnímu umění, ale i umělci, kteří podléhají spíše obecnějším zákonům knižního umění. Odrážejí se v nich charakteristické rysy vývoje volné tvorby jak malířské, grafické, tak i ilustrační. Jsou výrazní pro svůj specifický rukopis. Smyslem této kapitoly je poukázat na různorodá pojetí autorské knihy.

²³ RENOTIÉRE, Gina. *Autorská kniha*. In: Muo.cz [online]. [Cit. 11.2. 2022]. Dostupné z: <https://www.muo.cz/autorska-kniha--83/>

3.3.1. Jiří Hynek Kocman (1947)

Jiří Hynek Kocman je konceptuální umělec, který pojal médium papíru spolu s knihou poněkud originálně. Po studiu estetiky u Jiřího Valocha se přesunul na nauku o papíru a uměleckou knižní vazbu u Jindřicha Svobody. V roce 1977 vznikly jeho první ručně šité knihy. Poté se začal zajímat o ruční papír a ten se stal hlavním médiem jeho umělecké scény, které nazývá *Paper-re-makings*. Jejich základní surovinou jsou již potištěné papíry, které autor sám reprodukuje a vytváří nový autorský papír.²⁴ Takovým příkladem paper-re-makings může být reprodukce knihy od Josefa Váchala *Mystika čichu*, kterou J.H. Kocman rozebral a vytvořil z ní nové papíry, které poté sešil knižní vazbou k sobě. V rámci jeho práce jsou knihy samy o sobě obsahem. *Knihy jednoho šálku* je dílo, které je význačné použitou technikou výroby. Do odměřeného množství papíroviny aplikoval jeden šálek čaje, díky čemuž výsledný papír získal zajímavou texturu. Během jeho pedagogické činnosti byl vyzván, aby se podílel na nově založené Fakultě výtvarných umění VUT v Brně, kde vedl přednášky zaměřené na konceptuální propedeutiku a na médium papír a kniha. Později založil nový Ateliér papír a kniha, k jehož zrušení došlo v roce 2011.²⁵

²⁴ *Nová encyklopedie českého výtvarného umění*. Redaktor Anděla HOROVÁ. Praha: Academia 2006, s. 366.

²⁵ PÍSAŘÍKOVÁ, Jana. *O umělci, Jiří Hynek Kocman*. In: Artlist.cz [online]. 2016 [Cit. 26. 2. 2022]. Dostupné z: <https://www.artlist.cz/jiri-hynek-kocman-108641/>

6/ J. H. Kocman, *Mystika čichu Josefa Váchala*, paper-re-making, 2000, 60 x 40 cm

7/ J. H. Kocman, *From Tea to Blue Book*, 2008, kniha-objekt, 18,4 x 13 cm

3.3.2. Petr Babák (1967)

Petr Babák absolvoval studium v ateliéru Knižní úpravy a tvorba písma u profesora Jana Solpery na Uměleckoprůmyslové škole v Praze, kde v současné době vede *Ateliér 304*, který se zaměřuje na grafický design a nová média. Založil grafické studio *Laboratoř*, které se soustředí na grafiku všeho druhu a je známé i mimo prostředí České republiky. S autorskou knihou je spojován od 80. let, kdy začal tvořit knihy, které měly nejrůznější účely a byly především experimentálního charakteru. Na rozdíl od J. H. Kocmana, kdy ve většině případů jeho díla skrývala vitrína, byl Babákův záměr, aby knihy přišly do přímého kontaktu s divákem. O tom svědčí i jeho *Knihy k bubnování*, *Knihy k listování pouze s rukama od barev*, *Knihy k ukradení*.²⁶

8/ Petr Babák, *Knihy k bubnování*, 1982

²⁶ PLEŠTILOVÁ, Anna a Lucie ROHANOVÁ. *Na konci byla kniha*. Praha: Vysoká škola uměleckoprůmyslová v Praze, 2020, 58 s.

3.3.3. František Skála (1956)

Autorova tvorba je ovlivněna prostředím, ve kterém vyrůstal. Jeho otec byl sběratelem starožitností a matka se zajímala o folklorní hudbu. Od dětství byl tedy veden ke vztahu k různým materiálům a klidovému umění. Je jedním z prvních členů skupiny Tvrdohlaví a získal Cenu Jindřicha Chalupeckého, také vyhrál a získal několik cen za ilustraci českých dětských knih. Mimo jiné proslul svými kresebnými deníky, ve kterých se odráží právě to, v jakém prostředí vyrůstal, a především jeho existenciální zážitky spojené s pobyty v přírodě. Vznikla tak spousta autorských knížeček, deníků a kreseb z cest, které za svůj život podnikal. Vytvořil například autorský deník, v němž popisuje cestu z Prahy do Benátek, kde rovněž reprezentoval Českou republiku na 45. ročníku bienále.²⁷

9/ František Skála, *Deníky Františka Skály I.*, nedatováno.

10/ František Skála, *Deníky Františka Skály II.*, nedatováno.

²⁷ HLAVÁČEK, Ludvík. *O umělci, František Skála*. In: Artlist.cz [online]. [Cit. 26. 2. 2022]. Dostupné z: <https://www.artlist.cz/frantisek-skala-139/>

3.3.4. Tereza Říčanová (1974)

Tereza vystudovala ilustraci a grafiku na Uměleckoprůmyslové škole v Praze v ateliéru Jiřího Šalamouna. Již několik let spolupracuje s nakladatelstvím Baobab, pod kterým vydala knihy jako například *Kozí knížka*, *Vánoční knížka* nebo *Velikonoční knížka*. Ve své tvorbě se inspiruje svými sny, načež napsala a ilustrovala knihu *Sto sní*, publikaci vedenou deníkovou formou, ve které zapisuje své sny. Další inspiraci pro ni vytváří místo, kde žije a tím je momentálně venkov. Čerpá z krajiny, vyprávění a tradic. Autorka nakreslila, napsala, svázala a vydala vlastním nákladem i několik dalších méně známých a skromnějších knih. Například kniha *Čtyři zastavení* se skládá z dvanácti dřevorytů, které jsou doplněny o volné texty, nebo kniha *28 dní Emilie N.* tvoří kresby jedné ženy, která je ale každým dnem jiná, jako reakce na neustálé proměny ženy.²⁸

11/ Tereza Říčanová, *Čtyři zastavení*, 2010

²⁸ LINHARTOVÁ, Eva. *Tereza Říčanová: Vidění*. In: Artarchiv.cz [online]. 2017 [Cit. 20. 3. 2022]. Dostupné z: <https://www.artarchiv.cz/aktuality/tereza-ricanova-videni>

3.3.5. Kateřina Černá (1937)

Kateřina Černá je známá především díky svým grafikám a malířským dílům. Proslula také v oblasti koláže, asambláže a malby na sklo, avšak její nedílnou součástí jsou i autorské knihy. Kateřina vystudovala Akademii výtvarných umění v Praze u Karla Součka. Úplně první knížku, kterou vytvořila nese název *Dobrodružství slečny Madlenky v Paříži*. Tato kniha vznikla ve formě sešitu. Jejím přáním bylo stát se ilustrátorkou dětských knih, proto se také zúčastnila několika soutěží, ve kterých nebyla úspěšná. Zprvu vytvářela autorské sešitky, pohlednice, deníčky, dopisy a v pozdější době autorské knihy, které jsou kreslené, ručně psané a vydané v jednom exempláři. Do svých autorských knih zaznamenává banální, každodenní situace, které se nesou v duchu poetického naivismu. Po neúspěšných pokusech v oblasti ilustrace dostala svou první příležitost k ilustrování knihy *Mladý muž v neděli a ve všední den*, 1966.²⁹ Její další autorské knihy pak vznikají v 70. a 80. letech a nesou v sobě autobiografický nádech, kde hlavní postavou je Madlenka. Náměty vždy vycházejí z jejího soukromého života.³⁰

²⁹ ČERNÁ, Kateřina. *Pokusy o ilustrace a mé knížky*. In: ŘEHÁKOVÁ, Nad'a. *Kateřina Černá*. Gallery: Arbor Vitae. 2010, 71-73 s.

³⁰ ŘEHÁKOVÁ, Nad'a. *Kateřina Černá*. Gallery: Arbor Vitae. 2010, 94-95 s.

12/ Kateřina Černá, *Autorské knihy*, nedatováno.

13/ Kateřina Černá, *Jaro v Paříži*, 1961-1962

4. Autorský přístup v tištěné produkci

Současná generace výtvarníků vycítila potřebu navrátit se ke knize jako k umělecké tiskovině. Zakládají si na specificky rozpoznatelné vizuální identitě a uvádí pouze malý okruh uměleckých autorů. S konceptem vydávat estetické a umělecky hodnotné publikace přišlo několik menších nakladatelství. V této kapitole jde především o představení odlišností mezi autorskou knihou a autorským pojetím knihy v tištěné produkci. Takovým hlavním rozdílem může být právě skutečnost, že autorská kniha jako taková je ve většině případů vydána na vlastní náklady a její ojedinělost a počet výtisků zvyšuje její hodnotu. Hodnota tedy není většinou určována samotným obsahem, ale zejména způsobem množení. Tedy i autorsky významná kniha tišená v produkci, která je odlišná od těch běžných, může mít nižší cenu.

4.1. Česká nakladatelství

Dále představím několik českých nakladatelství, která se zabývají autorským přístupem ke knize, jejím fenoménem a publikacemi pro děti a mládež i publikacemi pro dospělé. Knihy nejsou pouze dílem spisovatele a výtvarníka, ale jsou záležitostí nakladatelství a ediční politiky, která vychází ze společenských požadavků.

4.1.1. Bylo Nebylo

Jako první zmíním nakladatelství Bylo Nebylo, jehož zakladatelkou a editorkou je Anna Pleštilová, která jej založila zprvu jen pro pár přátel. Jedná se o nakladatelství, které se zaměřuje na hravou formu, jazyk a ve většině případů se jedná o nízkonákladové vydávání. V tomto nakladatelství byla možnost zakoupit si například Máchův *Máj* na gramy – 78 Kč za 100 g, který byl odkrajovaný z nekonečného špalíčku, balený do nepromastitelného řeznického papíru, opatřený cenovkou a údajem „trvanlivý výrobek“. Tato kniha se stala

bestsellerem.³¹ Kniha měla poukazovat na určité preference a na konzumaci společnosti. Z dílny ale vychází beletrie pro dospělé, dětské knihy, a hlavně knihy autorské. Všechny publikace prochází pečlivou grafickou úpravou, jsou ručně vázané a vychází ve velmi skromném nákladu. Knihy vydané v nakladatelství Bylo Nebylo získaly mnohá ocenění, například Nejkrásnější knihy roku 2010 dostala, z jejich produkce, kniha zakladatelky Anny Pleštilové *Co je to?*³²

4.1.2. Nakladatelství Dusot

Nakladatelství Dusot je nakladatelství malého rozměru, které se zaměřuje na vydávání krátkých textů. Záměrem provozovatelů je, aby se na díle podílelo více umělců tedy grafiků, ilustrátorů, tiskařů, kteří by tak dali prostor společné kreativitě. Nakladatelství vedou bratři Jožka a Tomáš Gabrielovi. Z jejich dílny vyšly zatím pouze 2 knihy v nákladu 100 kusů, a to *Prequel* a *Broňka aneb Konec starousedlictví v Čechách*.³³

4.1.3. Deset Dekadence

Jedná se o poněkud kontroverznější nakladatelství, které vyniká svou vizuální identitou. Důraz kladou na spojení neobvyklých témat, materiálů a médií. Z jejich dílny vychází také autorské plakáty a pohledy. Z knih vyšly například *Tyrolské Elegie*, které v sobě nesou potemnělé ilustrace.³⁴

³¹ PLEŠTILOVÁ, Anna. *K. H. Mácha-Máj*. In: Bylo Nebylo [online]. Bylo Nebylo, © 2022. [Cit. 11.2. 2022]. Dostupné z: <https://www.bylonebylo.com/k-h-macha-maj-78-kc-100-g>

³² *O nás*. In: Bylo Nebylo [online]. © Bylo Nebylo, 2022. [Cit. 11.2. 2022]. Dostupné z: <https://www.bylonebylo.com/o-nas>

³³ *O nás*. In: Dusot [online]. © Dusot, 2022. [Cit. 11.2. 2022]. Dostupné z: <https://nakladatelstvi.dusot.cz/>

³⁴ *O nás*. In: Desetdekadekadence.cz [online]. © Desetdekadekadence, 2022 [Cit. 26. 2. 2022]. Dostupné z: <https://desetdekadekadence.cz/o-nas>

4.1.4. Xaoxax

Xaoxax je skromné nakladatelství, knihkupectví i galerie v jednom, které se nachází v Praze. Xaoxax (dále jen „Xao“) seskupuje knihy absolventů pražské Uměleckoprůmyslové školy. Taktéž je možné v knihkupectví nalézt publikace od výše zmíněných nakladatelství. Xao pořádá výstavy, workshopy, přednášky, a především se zajímá o současnou ilustraci, kresbu a komiks.³⁵

³⁵ *O Xao*. In: Xaoxax [online]. © Xaoxax, 2022. [Cit. 11.2. 2022]. Dostupné z: <https://www.xaoxax.cz/o-xao-about-xao/>

PRAKTICKÁ ČÁST

V teoretické části jsem vysvětlila pojmy, které se týkají jak samotné knihy, tak i bibliofilů a knih autorských i tištěných ve vyšším nákladu. V praktické části zase představím koncept a proces tvorby knihy. Práci jsem pojala komplexně a vytvořila tak ke dvěma básním a povídce ilustrace, podílela se na tvorbě textu, upravila sazbu slov a následně svázala. Záměrem této části bakalářské práce bylo samostatné zpracování knihy.

5. Proces tvorby obsahu knihy

Knihy je postavena zejména na kolísavém vztahu skutečnosti a iluze, jež se stal zásadním podkladem mé bakalářské práce. Čas ovlivňuje naši psychiku, podvědomí i tělo. Vše okolo plyne a naše přítomnost jen tu a tam nenápadně probleskne. Upadáme do stavu nevědomí a přicházíme o vlastní kontrolu. Již neprožíváme, ale jen stěží přežíváme až do toho momentu, kdy ztratíme svou podstatu, sami sebe. Jednotlivé příběhy propojují stejné otázky: Zanecháváme vůbec nějakou stopu v plynutí času a proměnách prostoru? Kde je onen konec? Možná že někde za horizontem, ale tam již naše oko nedohlédne. Nad svým životem máme pouze zdánlivou kontrolu, což je tragické a absurdní zároveň. Je realita opravdu taková, jakou ji vnímáme, nebo je zcela odlišná? Vnímání každého z nás je individuální a často tak dochází k situacím, kdy může skupina osob vnímat jeden podnět docela odlišným způsobem. Mým záměrem bylo vycházet z vlastního poznání určitých procesů.

Důležitou složkou je text, který je nedílnou součástí mé praktické práce. Jak jsem již v úvodu zmiňovala, text vznikl ve spolupráci s Petrem Novotným, se kterým jsem konzultovala každý dílčí krok. Naše spolupráce spočívala ve vzájemné komunikaci, v úvahách nad konceptem a následné tvorbě textu. Každá kapitola knihy vznikala zcela odlišně. Obsah první kapitoly *Eden*, která nese název po hlavním hrdinovi, byla nejdříve znázorněna mými kresbami a až posléze byla doplněna o text. U povídky *Bezčasí* byl proces vzniku opačný. Nejprve se stanovil koncept času, iluze a nevědomí, který se stal základním stavebním kamenem příběhu. Po vzniku samotné povídky přišlo na řadu ilustrování, které jsem

dopodrobna projednávala s autorem textu. Závěrem knihy je báseň *Meda*, u které jsem stanovila rámec obsahu, který jsme spolu s autorem textu přetvořili do konečné lyricko-epické formy.

5.1. Inspirující autoři

V této kapitole bych ráda představila několik, pro někoho však méně známých, českých a zahraničních umělců, kteří inspirují mou tvorbu. Po čas praktické práce jsem nad nimi vedla jisté úvahy a hledala určitou výrazovou blízkost. Výběr zmíněných umělců spojuje lyričnost a fascinující imaginativnost. Soustředila jsem se na umělce, jejichž tvorba je mi přirozeně blízká.

5.1.1. Veronika Vlková (1985)

Veronika Vlková je výtvarnicí pocházející z Brna. Na tamní Fakultě výtvarných umění vystudovala obor multimédia. Během studií absolvovala stáž v Reykjavíku a přes rok žila ve Švédském Stockholmu, což bezprostředně ovlivnilo její tvorbu. V ilustraci jsou pro ni typické snové situace, přírodní elementy, postapokalyptická krajina, prvky vlastní mytologie a symbolika, která odkazuje na temnou severskou krajinu. Na její tvorbě je fascinující, že nezůstává pouze u papíru, ale přesahuje do multimediálních performancí a objektů, které spolu následně komunikují a tvoří tak vzájemný dialog. Svou tvorbu rozvíjí společně i s jinými umělci, hudebníky a animátory. Od roku 2011 aktivně pracuje na projektech spolu s Janem Šrámkem, se kterým nejčastěji tvoří animace, knihy a ilustrace.³⁶

³⁶ ZÁLEŠÁK, Jan. *Veronika Vlková*. In: Artantiques.cz [online]. 2010 [Cit. 26. 2. 2022]. Dostupné z: <https://www.artantiques.cz/veronika-vlkova>

14/ Veronika Vlková, *Spell of forgetfulness movie*, 2015

15/ Veronika Vlková, *Kids mix*, nedatováno

5.1.2. Gosia Machon (1979)

Polská umělkyně žijící v Německu. Gosia se věnuje malbě, tisku, ale také autorským knihám a zinům³⁷. Například v autorské knize *Blurred book* používá akvarelové barvy na neupravené bavlněné plátno, díky kterému se malba vsakuje a je tak nepřesná. Hlavními motivy této knihy jsou právě rozmazané obličeje, které jsou tématem zapomínání a vzpomínání. Kniha je na hranicích malby, knihy a objektu. Gosia prožila většinu dětství na venkově, v malbě tak žije ve vzpomínkách a přírodní scénérie přenáší na plátno, avšak neodkazuje na skutečná místa. Jedním z jejích hlavních témat je ztráta kontroly. Postavy jsou zbaveny síly, omdlévají nebo jsou oddány síle přírody.³⁸

16/ Gosia Machon, *Unique Artistbook*, 2020, akvarelové barvy na plátně, 60 stran, 32 x 40 cm.

³⁷ Zin – zkratka fanouškovského magazínu

³⁸ MACHON, Gosia, *Blurred Book*. In: Gosiamachon.de [online]. © Gosia Machon, 2020 [Cit. 26. 2. 2022]. Dostupné z: <https://www.gosiamachon.de/blurredbook>

5.1.3. Eva Jaroňová

Eva vystudovala Pedagogickou fakultu v Olomouci a následně Fakultu výtvarných umění v Brně, ateliér Environmentu. Absolvovala zahraniční stáž na Islandu a ve Varšavě. Její tvorba je proslulá díky osobitému přístupu k ilustraci, ve které odkazuje na společenské problémy, boj dobra a zla, feminismus, popkulturu, dětství, ale také jsou plné černého humoru. Její ilustrace působí bizarně a zároveň podněcují melancholickou náladu. *Naučím tě novou písničku a pak podrazím stoličku* v těchto malbách a ilustracích je hlavní postavou malá dívka, která je požírána hady, ptáky a netopýry, jde o ponuré kresby, které připomínají výjevy z dětských knih. Vytváří také autorské grafiky, látky a komiksy. Autorka zároveň vydala autorskou knihu s názvem *Škůdci*.³⁹

17/ Eva Jaroňová, z výstavy *Too Hot*, 2020

³⁹ Eva Jaroňová: *TOO HOT*. In: Meetfactory.cz [online]. [Cit. 12. 2. 2022]. Dostupné z: <http://www.meetfactory.cz/cs/program/detail/eva-jaronova-too-hot>

5.1.4. Elsa Beskow (1874–1953)

Elsa Beskow byla švédskou ilustrátorskou pocházející ze Stockholmu. Předtím než začala vydávat své knihy, přispívala ilustracemi do dětského časopisu Jultomten. Za svůj život vydala asi čtyřicet knih s vlastním textem a obrázky. Ve svých dílech kombinovala často realitu s prvky mystiky z pohádkového světa. Využívala personifikaci a ústředními tématy byly vztahy mezi dětmi a dospělými. Zobrazuje také život na švédském venkově, její práce tak v sobě nese tradici a odkaz folklóru. V dospívání byla ovlivněna názorem, že by se děti měly učit prostřednictvím her. Některé příběhy tak lze pochopit jako kritiku zavedeného školského systému, kde metodou výuky bylo vnucování informací bez ohledu na porozumění dítěte. Její knihy jsou tedy poučné a edukativní, avšak přesto velmi hravé. Každému z jejích synů napsala a nakreslila jednu knihu. Nejznámější knihy jsou například *Petr v borůvkové zemi*, *Děti lesa* a *Květinové slavnosti*.⁴⁰

18/ Elsa Beskow, *Sov du lilla videung, än så är det vinter...*, akvarel na papíře

⁴⁰ Elsa Beskow. In: Florisbooks.com [online]. Přeloženo z angličtiny. [Cit. 26. 2. 2022]. Dostupné z: <https://www.florisbooks.co.uk/authors/elsa-beskow.php>

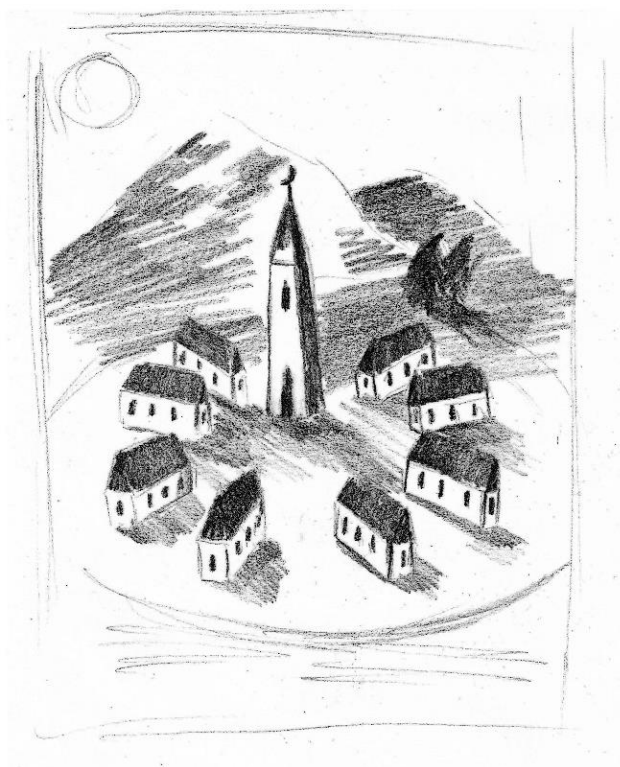
6. Realizace / výstup

Samotná realizace knihy byla dlouhodobým procesem, při kterém jsem postupovala systematicky. Prvním zásadním krokem bylo rozvržení a celková vizualizace ilustrací v souvislosti s textovou složkou. Následujícím krokem bylo skicování, ujasnění si detailů a kompozice. Jako výtvarnou techniku jsem zvolila lavírovanou tuš. Je to nástroj, který funguje na podobném principu jako akvarel. Lze jednoduše pracovat se světlem a stínem. Ilustrace jsou místy záměrně nečitelné a rozmazané, značí tak prchavost a pomíjivost odehrávajícího se momentu. Médium jsem zvolila pro jeho variabilnost a symbolický přenos myšlenky. Hlavním důvodem byly spojitosti ve světě ilustrace a malby.

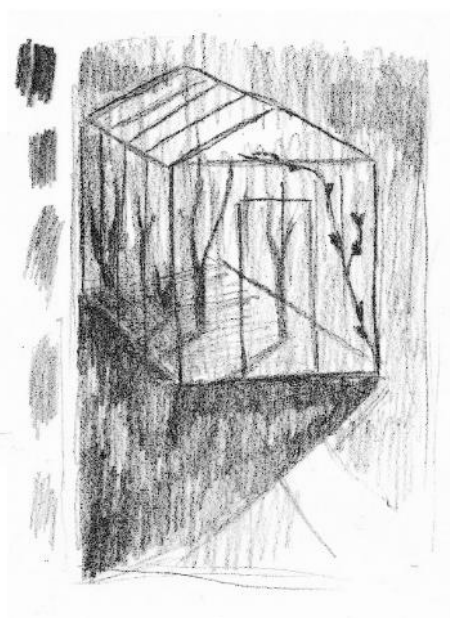
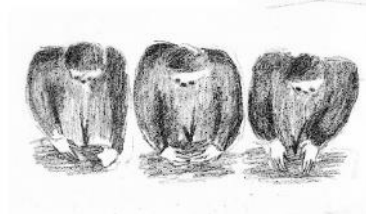
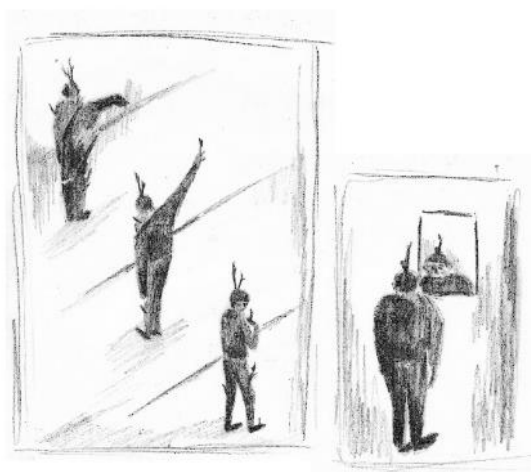
Po manuálním zpracování byly všechny ilustrace z důvodu postprodukční úpravy naskenovány v rozlišení 600 DPI. Pro úpravu jsem využila program Adobe Photoshop, ve kterém jsem korigovala vyvážení kontrastů. Formát je zásadním faktorem pro tvorbu knihy. Výchozím rozměrem byl tedy atypický formát o velikosti 155x220 mm.

Pro předtiskovou úpravu jsem využila program Adobe InDesign, který je uzpůsoben pro tvorbu publikací. Text jsem vysázela fontem Lapture, který působí expresivně a dokresluje tak celkový vzhled knihy.

Tisk proběhl jednobarevně na digitální tiskárně v reklamní agentuře WALKER s.r.o. Arch jsem zvolila 100% recyklovaný Keaykolour Sunshine v gramáži 150 g v přírodním tónu s příměsí lesklých odlišných vláken.

19/ Ukázka skic I.

20/ Ukázka skic II.

23/ Kresba tuší

24/ Ukázka finálních ilustrací

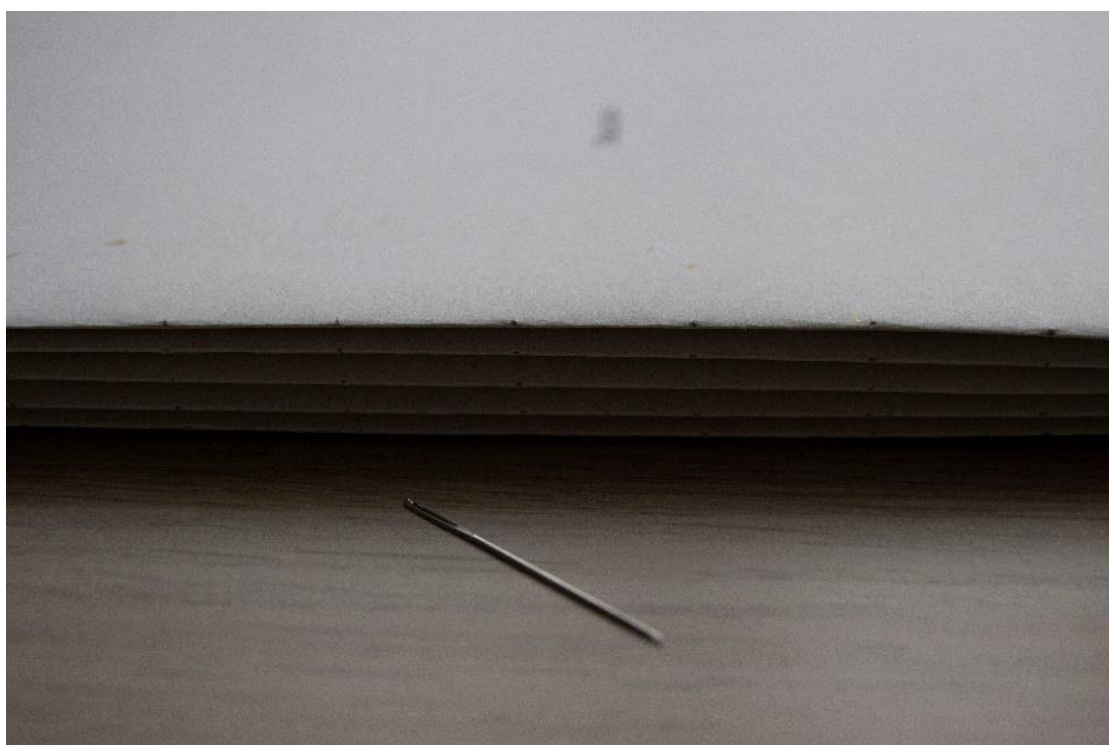
6.1. Vazba knihy

Knižní vazba představuje řemeslnou techniku, díky níž vyjadřujeme tematiku knihy, její atmosféru a její celkové sdělení. Jde o propojení myšlenky a fyzické formy. Při tvorbě makety jsem postupně zjišťovala, jak náročné toto řemeslo je. Po vytištění jsem roztřídila jednotlivé složky. Blok je tvořen po pěti složkách a každá z těchto složek obsahuje 4 listy, celkově tak po 16 jednotlivých stranách. Po sešití jsem blok nechala hodinu lisovat ve vyrobeném lisu. Hřbet jsem potřela disperzním lepidlem, které je určeno pro knižní vazbu. Poté jsem nanesla další vrstvu a na ni dala naměřený kus gázy. Na gázu jsem nanesla speciální krepový papír, který celý blok po zaschnutí stáhl a držel jej pohromadě. Lepenku jsem obalila světlým šedozeleným plátnem, které je podlepené papírem, čímž zabráňuje prosakování lepidla na povrch plátna. Zelenou jsem volila proto, že se v celé knize objevuje tematika přírody. Knižní blok jsem zavěsila do tvrdých desek pomocí předsádek a nechala lisovat dalších 48 hodin, aby nedošlo ke zkroucení, jelikož lepidlo neustále pracuje. Kniha je opatřena paginací a celek tvoří 80 stran. Celé dílo je umístěno ve vyrobené krabici, která knihu chrání a tvoří tak další jedinečný prostor. Knihu i krabici decentně zdobí horká ražba.

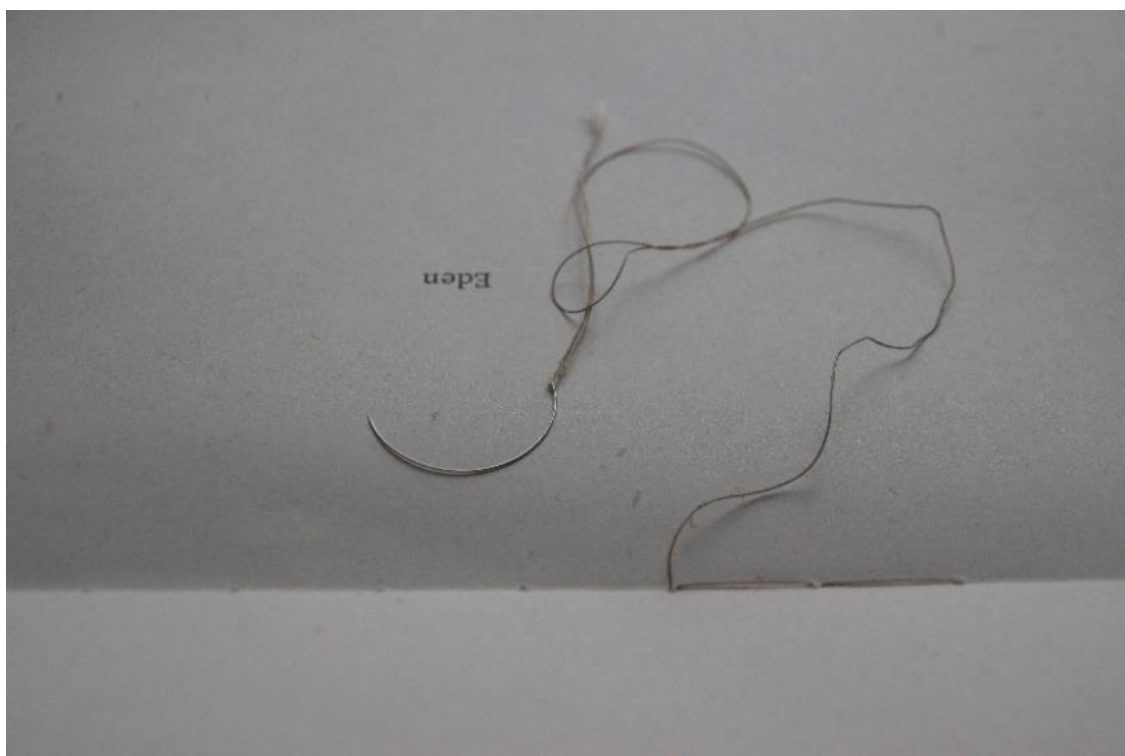

26/ Překládání archů

27/Děrování složek

28/ Šití složek

29/ Potahování desek plátnem

30/ Zavěšení do předsádek

31/ Lisování

6.2. Instalace

K závěrečné instalaci jsem nechala vytisknout 3 plakáty ve formátu B1, na kterých je jak celkový vizuál knihy, tak i jednotlivé ilustrace. Kniha společně s krabicí je volně položená na podstavci, každý si tak může vzít knihu do rukou a prohlédnout detailně.

6.3. Ilustrace obsažené v knize

Eden žije sám, na samotě tam,
kde hory dotýkají se měsíce,
kde tiché dny hoří jako svíce,
jejíž plamen vrhá neostrý
klam.

10

Samota prodlužuje černý den,
tam, kde je barva vzácný vjem,
leží temná zahrada s břízou,
zde Eden stráží svobodu ryzou.

I když Eden nechce plakat,
začnou z nebe střepy kapat.
Strom nemůže říci, zda je sám,
dům jej totiž skrývá ze všech stran.

12

Mezi čtyřmi stěnami skryt,
v každickém patře hledá cit.
Je-li mrtvý, to si není jist,
z hlavy mu roste černý list.

„To byl ale den“, řekl Eden,
když se koukl z okna ven.
Na hlavě bolest, měsíc svítí,
z Edena se stává lesní kvítí.

Ráno neptináš nic nového,
na hlavě mu roste cosi zlého.
Bere si kabát a jde ven,
chce jít

co nejdál od těch stěn.

16

Vejde do skleníku mezi svůj třetí druh.
Opouští své tělo a stává se z něj duch.

20

Přátelé ho vítají, splývá s nimi.
Eden cítí klid, je mezi svými.
Eden se plíží malebnými stíny.
Eden upadá do černé hlíny.

22

Mikael se pomalu blížil ke zdroji světla a pod úderý zvonu začal rozpoznávat střípký zpěvu, který rytmicky pulsoval. Poté, co prošel pod baldachýnem z listí, rozevřela se pod kopcem, na kterém stál, malá vesnice kruhového půdorysu. Po obvodu byly pravidelně rozmístěné prosté domky, jejichž dveře směřovaly do středu vesnice, ve kterém se tyčila kostelní věž s pozlacenou rytinou pod střešní římsou. Na jejím vrcholu, kde obvykle bývá posazený kříž oslavující spojení člověka a boha, se třpytil zlatý srp měsíce a shlížel na liduprázdňé ulice, které objímala zelená záře ohně plápolajícího v loučích zavěšených na každém domě. Na západní straně ležel hřbitov s nepravidelně rozmístěnými náhrobky. Byla to jediná nepravidelnost v jinak dokonale symetrickém uspořádání vesnice. Od prvního okamžiku mu připadala zvláštní. Nebylo to tím nepřirozeně zeleným plamenem, ani netradičním půdorysem. Bylo to spíš samotným bytím místa, jež mu připomínalo díru pohlcující veškeré přirozeno.

I přes strach, který se mu znenadání rozlil po celém těle, se nedokázal zastavit a pokračoval k vesnici doprovázen silicím žalozpěvem vycházejícím z kostela. Na samém okraji vesnice byl tak úmorný, že si musel zakrýt uši dlaněmi a dokonce přivírat oči, jelikož měl zdání, že jde proti neviditelné zdi. Když se konečně dostal ke kostelu, opřel se o jeho prochladlou zeď. Jakmile se dotkl, zvuk zvonu ustal a Mikael vzhledl vzhůru. Zvon stále prudce tančil ze strany na stranu a periodicky tak odkrýval a zakrýval zlatý srp měsíce, jenž odrážel zapadající slunce a loučil se tak s posledním světlem. Rozhodl se vstoupit dovnitř s nadějí, že ve svatostánku nalezne odpočinek od temných pocitů, které se po něm plazily. Nejprve se zkusil celou svou vahou opřít do dveří, ale nepohnul s nimi.

„Vejit může jenom ten, kdo vopravdu věří,“ ozval se za jeho zády slabý hlas.

Chtl se otočit, ale hlas ho zastavil. „Nemůžeš se na mě podívat.“ Tentokrát hlas zazněl mnohem silněji. Téměř jako by ústa, ze kterých ta slova vylétala, byla hned u jeho ucha. Na okamžik zavládlo ticho a Mikael si až teď uvědomil, že se kostel chvěje.

nestáli. Sou to zlý stvoření. Teda víš... nebyli vždycky takoví. Změnilo je až tohle místo. Sou tady už celou věčnost a tohle místo není pro lidi zrovna vhodný, víš? Sou tu tak dlouho, že přestali bejt lidma, jestli mi rozumíš. Nefunguje to tady jako u vás. Nemusíš tady jíst, ani pít. A kdyby se přece jenom našel způsob, jak se vrátit, stejně by umřeli hned, jakmile by přijali pravidla tvýho světa. Ale věř mi, že kdyby bylo na nich, radši by natáhli bačkory, než aby věčně bloudili." Stařík se zvedl a rukama si oprášil děravé kalhoty z temně modré bavlny.

„No nic, rád sem tě poznal, ale teď už fakt budu muset zmizet, než zjistí, že se tady s tebou vybavuju. Nikdys mě tady neviděl, jasný? A hlavně na sebe dávej pozor. S nikým nemluv a nikomu se nevěvej do voči. Sám nevím proč, ale někds mi přirostl k srdci.“ Jakmile domluvil, vypařil se.

36

3

Z kostela se ozývaly tlumené hovory podržené klapáním podpatků o mramorovou podlahu. Mikael si uvědomil, že se zvuky přibližují a na poslední chvíli uskočil a schoval se za jeden z pilířů vedle ústupkového portálu. Dveře se rozletěly a ve dvou řadách vyšel zástup shrbených postav, které byly tentokrát dokonce větší než průměrný člověk. Tohle místo je samé překvapení, pomyslel si Mikael. Když z kostela nikdo již dlouhou dobu nevycházel, využil příležitosti, že je brána stále otevřená a vklouzl dovnitř. Do nosu ho praštil chlad a začal se třást. Před ním se otevřela ohromná síň se zlatými sloupy, na kterých seděla křížová klenba v barvě francouzské modři, jež vytvářela spolu se světlem a stínem iluzi nekonečna. Polilo ho vzrušení.

„Velkolepý, že jo?“ ozval se zničehonic stařík, se kterým před pár chvílemi mluvil. Mikael se vylekal, ale aby zachoval důstojnost, přikývl a vnitřním hlasem se zeptal:

„Jak je možné, že je stavba tady uvnitř tak velká a při pohledu zvenku je to pouhá věž?“

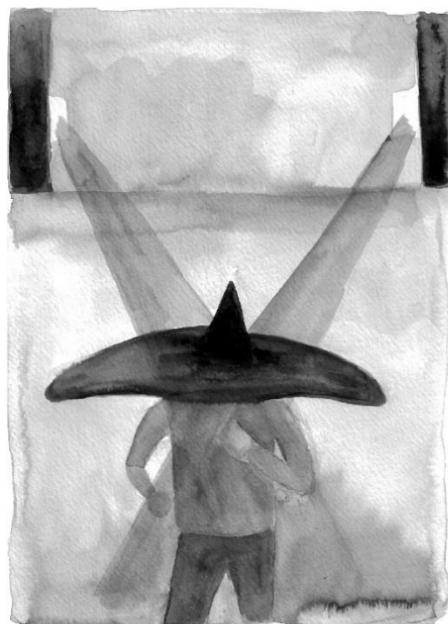

38

Stařík chvíli přemýšlel a rozhlížel se po kostele. Vypadal, že se loučí.

„Tak jo, padáme vodsud,“ zasyčel a otočil se směrem k místu, kde se protínaly zelené paprsky. Zhluboka se nadechl a rozběhl se přímo do středu světelného kříže, ve kterém zmizel. Mikael s úžasem pozoroval, co se právě stalo. Věděl však, že nemůže otálet a pokračoval ve stopách starce.

42

světla, odkryla se podoba jeskyně. Stěny byly kovové a pokryté zapáchající rzí. Podlaha sestávala z železných tyčí přeložených přes sebe tvořící mříž, pod kterou nebylo nic než tma. Stařík sebou trhl a zastavil:

„Je to zlé...“ zašeptal a na chvíli se odmlčel. Starcův tep zrychlil. „Fakt moc zlé...“ potvrdil.

Z konce chodby se ozvalo mrazivé mužské zasténání doprovázené skřípajícím železem. Pod těmito zvuky nabíraly na obrýsu vzdalující se kulhavé kroky.

„Teď, nebo nikdy,“ zašeptal ostře. „Teď budeš muset zavřít voči a zacpat si uši. Povedu tě.“

Jen co to dořekl, už ho tlačil před sebou. Po celém těle začal vnímat dotyky mokrých a studených rukou, které se dožadovaly jeho pozornosti. Občas ho jedna z nich škrábala svými nehty. Mikael měl co dělat, aby strachy nezačal křičet. Staříkovy prsty se zaryly hlouběji do jeho kůže a oba zrychlili. Na jeho šíji pravidelně dopadal horký chomáč vzduchu z doširoka otevřených úst jeho průvodce. Ten se po pár minutách zastavil a poklepal na Mikaelovu ruku, kterou si stále tiskl k uším, na znamení, aby si je odkryl a poslouchal.

46

Natáhl ruku a položil ji na jednu z kostek, která byla navzdory očekávání horká. Zeď se pod jeho dlaní nepatrně zvětšovala a zmenšovala, stejně tak jako živý tvor při dýchání zvedá a zase pokládá klenbu svých plic. Hned vedle jeho ruky byla část symbolu, který popisoval stařík. Čtyři kostky vpravo od symbolu byla uvolněná dlaždice. V porovnání s ostatními byla ledová. Zatlačil do ní a dlaždice s těžkým zvukem dopadla na druhou stranu. Z mezery, která po ní zůstala, se linulo karmínové světlo a Mikael znenadání vycítil něčí přítomnost. Přiložil své levé ucho na stěnu, aniž by přestal sledovat hypnotizující záři. Z druhé strany se ozývalo těžké a sípavé oddychování. Zřetelně slyšel, jak někdo na druhé straně přeshlapuje zprava doleva. Zaposlouchán do bezútěšných zvuků zvedl ruku a třikrát zaklepal. Kroky na druhé straně utichly a s uchem stále přitisknutým k horké stěně pozoroval, jak červená záře slabne. Vzápětí se z díry vynořila vyzáblá ruka s nepřírozeně posazenými klouby a dlouhými nehty. Několik vteřin nehybně setrvala v jedné pozici, než se otočila hřbetem k zemi a roztáhla prsty na znamení, aby ji uchopil.

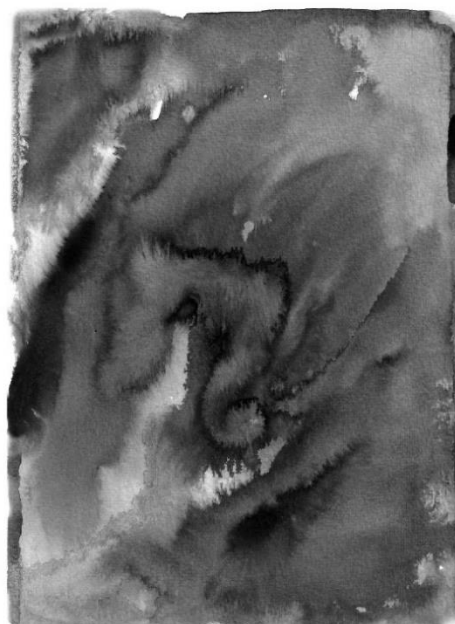
51

Jakmile jeho ruka spočinula v dlaní cizince, zasýčel z druhé strany ostrý hlas.

„Oči. Zavřít.“ Trvalo nemalou chvíli, než si Mikael uvědomil, že slova patřila jemu. Tma pod očními víčky nevypadala jako tma, na kterou byl dosud zvyklý. Připadal si ztracený. Ztracený sám sobě a všemu, co pro něj dosud představovalo důvěrnou blízkost. Tma připomínala nicotu, které se vždy tak obával. Nikdy se nebál smrti, bolesti, ani ztráty, ale nekonečného prázdna, ve kterém by mohl navždy zabloudit. Se zavřenými očima se nořil hlouběji do své mysli a přestával vnímat okolí. Teplota nabyla neutrálního stavu, necítil žádný pach, ani pevnou půdu pod nohama. Stal se neviditelným bodem, který může myslet, ale nemůže vnímat. Měl pocit, že je vším a zároveň ničím. Celý svět jím procházel, ale zároveň kolem něj nebylo nic. Nebyl ani dole, ani nahoře, dokonce ani ve středu. Nebyl nikde a zároveň všude. Okolí bylo němé a veškerý zvuk sestával pouze z jeho vlastních myšlenek. Uvědomil si, že jeho vnitřní hlas zní jinak než kdy předtím. Jestliže v minulosti vycházel z jeho nitra, nyní se rozléhal všude mimo něj.

53

6

První známka konkrétnosti nabyla podoby. Kolem jeho chodidel začala proudit tekutina. I přesto, že byla černá stejně jako celé jeho okolí, poznal její přítomnost díky světlým odleskům, které na ní tančily. Kde je odlesk, musí být i zdroj světla. Vzhledl vzhůru a objevil noční oblohu, na které zářil měsíc a tisíce hvězd. Ihned si vzpomněl na podivný měsíční kostel, ve kterém před krátkou dobou byl. Ten stejný kostel se před ním začal pomalu vynořovat z vody. Působil, že nemá žádnou hmotnost jako pouhá myšlenka zjevující se člověku, který ji stvořil. Stejně tak jako myšlenky bývají neúplné a zčásti zchátralé, reflektoval tuto vlastnost i kostel, jehož některé části byly rozpadlé a místy chyběly úplně.

Mikael se k němu přiblížil s odhodláním vejít. Tentokrát se mu podařilo dveře otevřít.

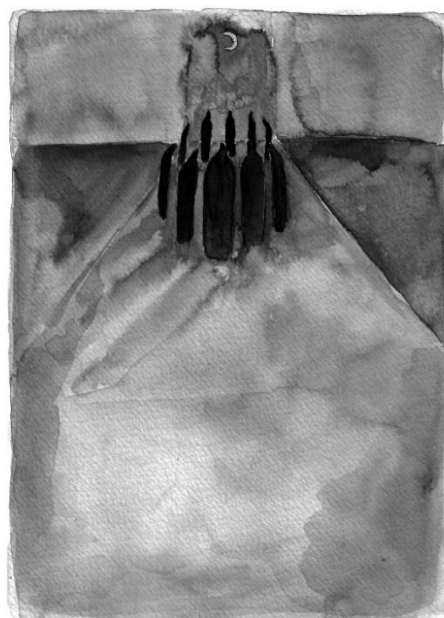
Uvnitř byl kostel nedotčený. Přivítala ho ohromná síň, která v tomto podivném černočerném vesmíru působila jako záchytný bod. Jako střípek něčeho konkrétního, jako střípek bezpečí.

57

Lidský mozek není zvyklý fungovat v abstraktním světě. Naučili jsme se bez potíží pojmenovávat objekty, pocity a stavy, ale uvědomovat si samotný proces bez fyzická nikoliv. Proto byl Mikael rád, že konečně nebloudí prázdňem a může se opět orientovat.

Uprostřed stály vysoké shrbené postavy, které předtím vycházely z kostela. Byly rozmístěny do velkého kruhu a připomínaly tak půdorys vesnice. Mikael se přitiskl ke stěně a opatrně sněm obešel, aby zjistil, co se děje. Konečně našel prázdné místo, skrze které mohl nahlédnout dovnitř. K velkému překvapení spatřil sám sebe, jak s odvráceným obličejem leží v náručí Eiry, která se nad ním s ustaraným výrazem skláněla. Oba byli tak strnuli, že by se dali zaměnit za pietu. Za Eirou stáli Sven s Olafem, kteří se stopami agónie v obličejích zírali na Mikaela. Skutečný Mikael sebral odvahu a opatrně přistoupil k nehybným přátelům. Protože na něj nikdo z přítomných nereagoval, obešel pietu z masa a kostí, aby pohlédl svému druhému já do očí. Věřil, že právě tam nalezne odpověď. Žádný obličej však nenašel. Namísto něj mělo jeho druhé já prázdnost.

Slovy nelze popsat, jak prázdno vypadá, neboť jsme jej nikdy nepoznali a neměli jsme tak důvod vymyslet pojmenování. Lze však popsat pocit, který Mikaela ovládl. Byl to stav nesnesitelného tlaku a věčné trýzně. Jediné, co si v ten moment přál, bylo za každou cenu tu paralyzující bolest zastavit. Oběma rukama uchopil hlavu bez tváře a přitiskl si ji k té své. Dvě těla se nyní dělila o jednu tvář, která se stala středem všeho. Ve stejný moment se rozezněl zvon a zvenku se ozval silný déšť a bouře. Okolní svět byl uveden do pohybu. Kostel se chvěl, shrbené postavy pělý altový žalozpěv, pohupovaly se ze strany na stranu a do rytmu dupaly o mramorovou podlahu. Ze zrcadel svítilo červené světlo, jež Mikaela oslepilo.

62

7

Nastal klid. Mikael otevřel oči a spatřil les, který se v rudé záři chystal ke spánku. Eira ho s úsměvem hledala po tváři.

„Vypadáš líp. Myslím, že horečka ustoupila!“ zvolala.

Sven odhodil konstrukci stanu a přiběhl, ale narodil od Eiry se neusmíval. Ve tváři měl strach. Strach, který se zjevně snažil skrýt.

„Kde je Olaf?“ zeptal se Mikael.

„Šel pro pomoc. Když jsi byl mimo, prošel tudy takový divný tulák. Říkal, že je za lesem vesnice, odkud bychom si mohli zavolat. Olaf se nabídnul, že tam půjde sám, abychom na tebe mohli dávat pozor.“

V ten moment Mikaelovi došlo, že se pro něj jeho kamarád obětoval.

65

Na severu žije Moda,
ve vesnici Hethelvegga.
Když jezero svět odráží,
do tajemných hor vyráží.

68

Kříží lesy, mine most,
náhle kdesi zpívá drozd.
Jeho píseň vede dolem,
cítí tiseň všude kolem.

Mine lesy, kříží most,
ztrácí se v ní minulost.
Kudy přišla, sama neví,
krajina se rychle mění.

Slunce zašlo, slepě kráčí,
nemá světlo, nohy vláčí.
Zase bloudí, kudy teď?
Má jen přání, býti zpět.

70

Vpředu oltář, nemá zeď,
zrcadlo kolem vrhá šed.
Vidí sebe, projde rámem,
temná noc se stala ránem.

75

Před ní leží její domek,
nebo aspoň jeho zlomek.
Stopy z lesa dovnitř vedou,
setkává se s druhou Medou.

76

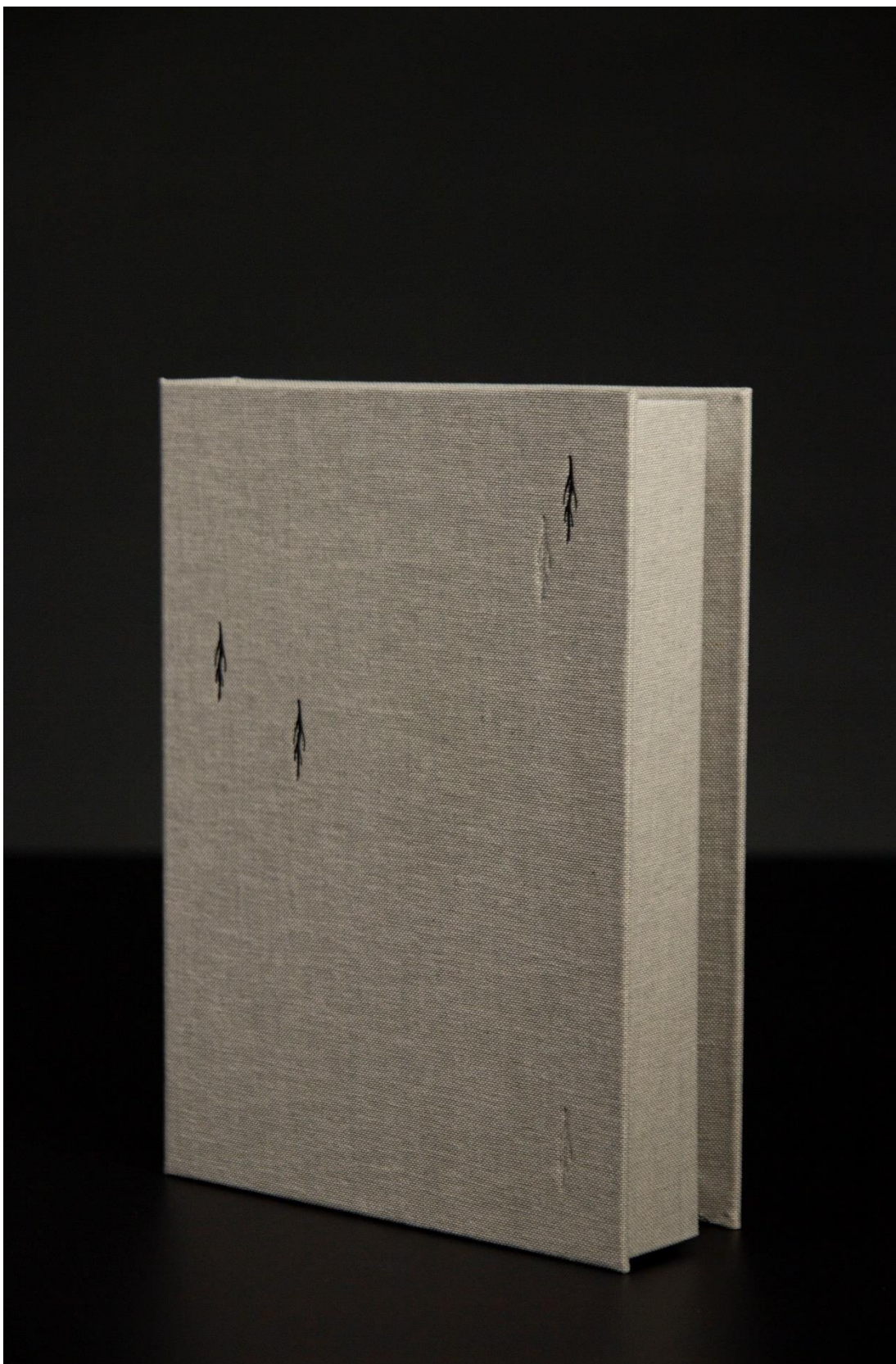
© Petr Novotný, 2022
© Alexandra Štoplová, 2022

Děkuji všem, kteří se na knize podíleli. Nejvíce
však vděčím Petrovi, bez kterého by tato kniha
nikdy nevznikla.

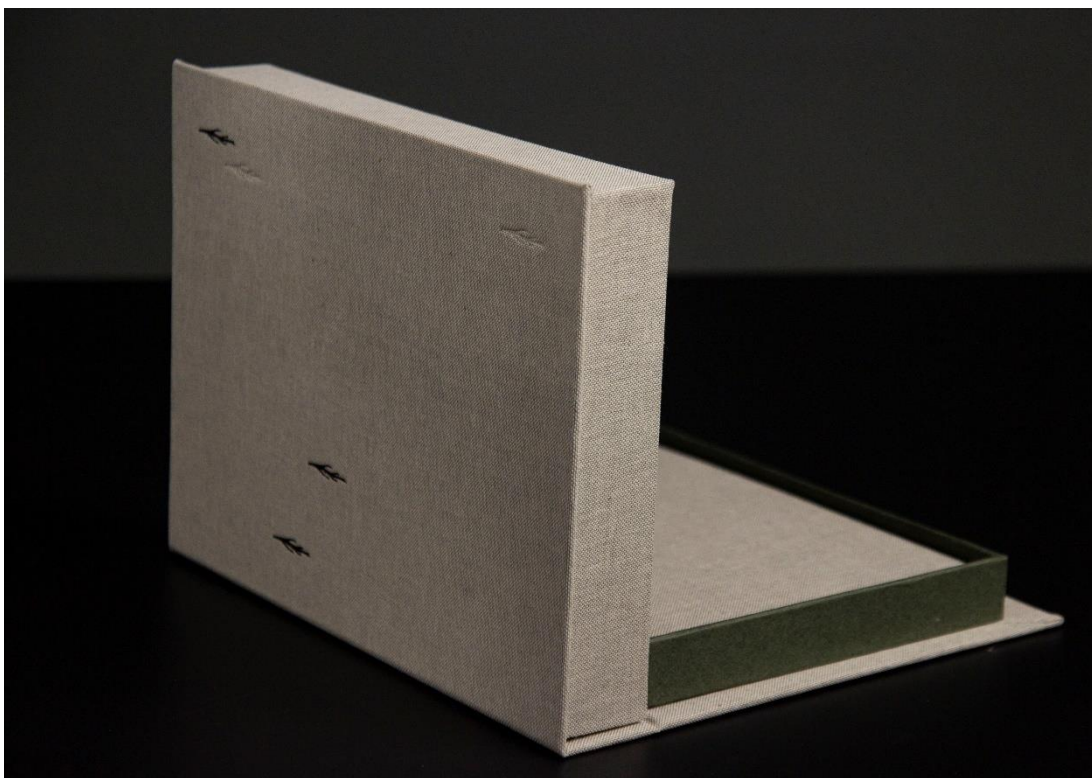
46/ Fotografie knihy *Bezčasí I.*

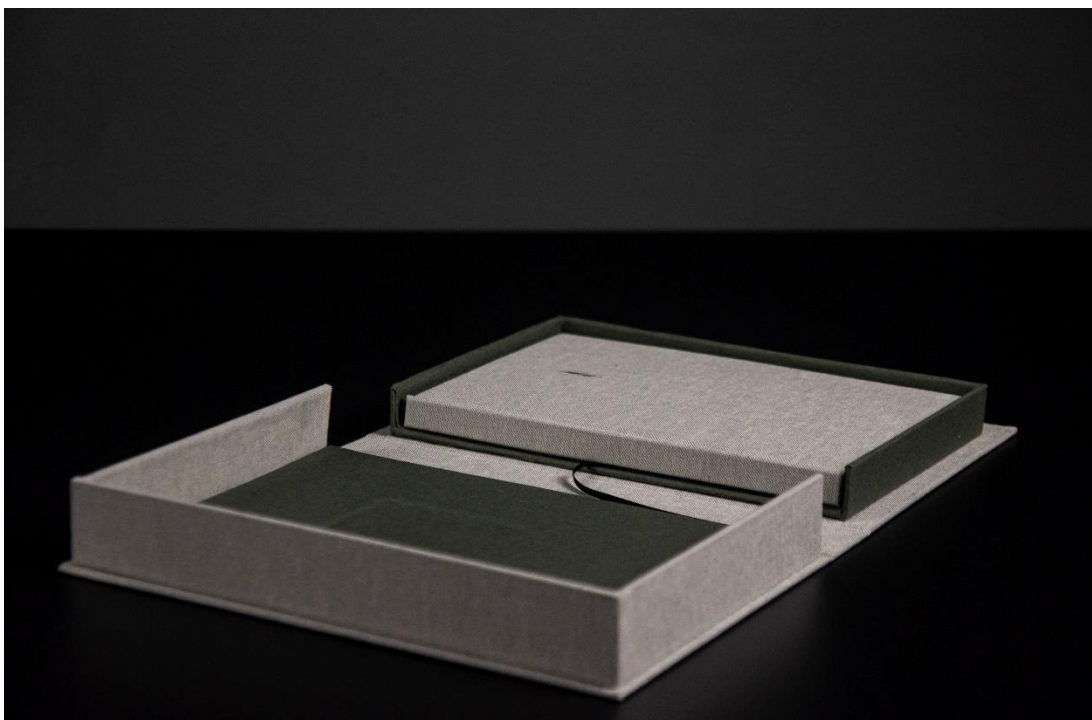
48/ Fotografie knihy *Bezčasí II.*

49/ Fotografie knihy *Bezčasí III.*

50/ *Fotografie knihy Bezčasí IV.*

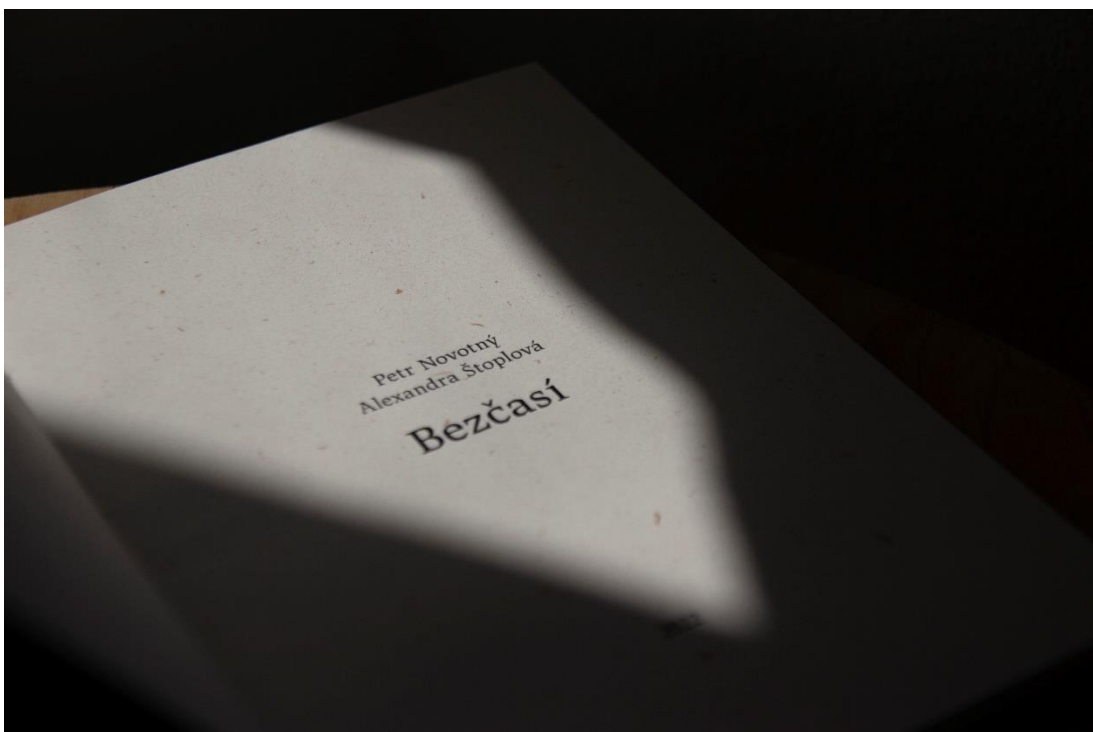
51/ *Fotografie knihy Bezčasí V.*

51/ Fotografie knihy *Bezčasí VI.*

52/ *Fotografie knihy Bezčasí VII.*

53/ *Fotografie knihy Bezčasí VIII.*

ZÁVĚR

Cílem bakalářské práce bylo seznámit se s hodnotou knihy a získat přehled o historii a aktuálním dění ve světě knižního umění. Textovou část doplňuje několik zásadních osobností, které se podílely nebo stále podílejí na tvorbě autorských knih. Vysvětlila jsem význam autorské knihy v minulosti i současnosti. V praktické části jsem představila autorskou spolupráci a přípravný proces. Tvorba této bakalářské práce mi objasnila, kolik energie musí být vynaloženo k tvorbě ilustrací a dostatečně kvalitnímu grafickému řešení knihy. Samotný proces byl velmi náročný, avšak také velmi efektivní, z tohoto důvodu považuji tuto bakalářskou práci za velice přínosnou, jak po teoretické stránce, tak především po stránce praktické.

POUŽITÉ PŘÍLOHY

- 1/ ŠEDÁ, Kateřina a Jana ŠEDÁ. *Je to jedno*. 2005-2007. Archiv autorky. In: [online] [cit. 19. 3. 2022]. Dostupné z: <https://www.katerinaseda.cz/>
- 2/ ŠEDÁ, Kateřina a Jana ŠEDÁ. *Je to jedno*. 2005-2007. Archiv autorky. In: [online] [cit. 19. 3. 2022]. Dostupné z: <https://www.katerinaseda.cz/>
- 3/ RUSCHA, Edward. *Twentysix Gasoline Stations*. 1963. © Edward Ruscha – Tate Gallery. In: [online] [cit. 19. 3. 2022]. Dostupné z: <https://www.tate.org.uk/about-us/projects/transforming-artist-books/five-artist-book-summaries/edward-ruscha-twentysix-gasoline-stations-1963>
- 4/ RUSCHA, Edward. *Twentysix Gasoline Stations*. 1963. © Edward Ruscha – Tate Gallery. In: [online] [cit. 19. 3. 2022]. Dostupné z: <https://www.tate.org.uk/about-us/projects/transforming-artist-books/five-artist-book-summaries/edward-ruscha-twentysix-gasoline-stations-1963>
- 5/ VÁCHAL, Josef. *Krvavý román*. 1924. Městská galerie Litomyšl. In: [online] [cit. 19. 3. 2022]. Dostupné z: https://www.vytvarnalitomysl.cz/cs/?option=com_content&view=article&id=988&catid=27&Itemid=137
- 6/ KOCMAN, Jiří Hynek. *Mystika čichu Josefa Váchala, Paper-re-making*. 600 x 400 mm. 2000. Foto: Archiv autora. In: [online] [cit. 19. 3. 2022]. Dostupné z: <https://www.artlist.cz/dila/mystika-cichu-josefa-vachala-in-paper-re-making-by-jhkocman-112048/>
- 7/ KOCMAN, Jiří Hynek. *From Tea to Blue Book*, 2008, kniha-objekt, 18,4 x 13 cm. Foto: Archiv autora. In: [online] [cit. 19. 3. 2022]. Dostupné z: <https://www.artlist.cz/dila/from-tea-to-blue-book-112049/>
- 8/ BABÁK, Petr. *Knihy k bubnování*. 1982. Archiv autora. In: [online] [cit. 19. 3. 2022]. Dostupné z: <http://www.laboratory.cz/projects/1421-knihy-k-bubnovani>
- 9/ František Skála, *Deníky Františka Skály I*. Nedatováno. Archiv autora. In: [online] [cit. 19. 3. 2022]. Dostupné z: <https://www.frantisekskala.com/cs/veci/kategorie/75/106/1075155.html?flt=def>
- 10/ František Skála, *Deníky Františka Skály I*. Nedatováno. Archiv autora. In: [online] [cit. 19. 3. 2022]. Dostupné z: <https://www.frantisekskala.com/cs/veci/kategorie/75/106/1075155.html?flt=def>
- 11/ Tereza Říčanová, *Čtyři zastavení*, 2010, Foto: Anna Pleštilová, Galerie Polička/Shelf. In: [online] [cit. 19. 3. 2022]. Dostupné z: <https://www.artarchiv.cz/aktuality/tereza-ricanova-videni>
- 12/ ČERNÁ, Kateřina. *Autorské knihy*. Foto: Anna Pleštilová. In: [online] [cit. 19. 3. 2022]. Dostupné z: <https://vltava.rozhlas.cz/katerina-cerna-nekdy-se-az-divim-co-na-tom-maji-7687788>

- 13/ ČERNÁ, Kateřina. *Jaro v Paříži 1961-1962*. Foto: Anna Pleštilová. In: [online] [cit. 19. 3. 2022]. Dostupné z: <https://vltava.rozhlas.cz/katerina-cerna-nekdy-se-az-divim-co-na-tom-maji-7687788>
- 14/ VLKOVÁ, Veronika, *Spell of forgetfulness movie*, 2015, Archiv autorky. In: [online] [cit. 19. 3. 2022]. Dostupné z: <https://www.behance.net/gallery/26042351/Spell-of-forgetfulness-movie>
- 15/ VLKOVÁ, Veronika, *Kids mix*, Archiv autorky. In: [online] [cit. 19. 3. 2022]. Dostupné z: <https://www.behance.net/gallery/28163363/Kids-mix>
- 16/ MACHON, Gosia. *Blurred Book* Archiv autorky. In: Gosiamachon.de [online]. © Gosia Machon, 2020 [Cit. 26. 2. 2022]. Dostupné z: <https://www.gosiamachon.de/blurredbook>
- 17/ JAROŇOVÁ, Eva. *Z výstavy TOO HOT*. Foto: Tomáš Souček. In: [online] [cit. 19. 3. 2022]. Dostupné z: <http://www.meetfactory.cz/cs/program/detail/eva-jaronova-too-hot>
- 18/ Elsa Beskow, *Sov du lilla videung, än så är det vinter...* Foto: Cecilia Heisser. In: Nationalmuseum.se [online] [cit. 19. 3. 2022]. Dostupné z: <http://emp-web-84.zetcom.ch/eMP/eMuseumPlus?service=ExternalInterface&module=collection&objectId=51669&viewType=detailView>
- 19/ ŠTOPLOVÁ, Alexandra. *Ukázka skic I*. [barevná fotografie]. 2022. In: Archiv autorky.
- 20/ ŠTOPLOVÁ, Alexandra. *Ukázka skic II*. [barevná fotografie]. 2022. In: Archiv autorky.
- 21/ ŠTOPLOVÁ, Alexandra. *Ukázka skic III*. [barevná fotografie]. 2022. In: Archiv autorky.
- 22/ ŠTOPLOVÁ, Alexandra. *Rozvržení skic a textu* [barevná fotografie]. 2022. In: Archiv autorky.
- 23/ ŠTOPLOVÁ, Alexandra. *Kresba tuší* [barevná fotografie]. 2022. In: Archiv autorky.
- 24/ ŠTOPLOVÁ, Alexandra. *Ukázka finálních ilustrací* [barevná fotografie]. 2022. In: Archiv autorky.
- 25/ ŠTOPLOVÁ, Alexandra. *Seřazování archů* [barevná fotografie]. 2022. In: Archiv autorky.
- 26/ ŠTOPLOVÁ, Alexandra. *Překládání archů* [barevná fotografie]. 2022. In: Archiv autorky.
- 27/ ŠTOPLOVÁ, Alexandra. *Děrování složek* [barevná fotografie]. 2022. In: Archiv autorky.
- 28/ ŠTOPLOVÁ, Alexandra. *Šití složek* [barevná fotografie]. 2022. In: Archiv autorky.

- 29/ ŠTOPLOVÁ, Alexandra. *Potahování desek plátnem* [barevná fotografie]. 2022. In: Archiv autorky.
- 30/ ŠTOPLOVÁ, Alexandra. *Zavěšení do předsádek* [barevná fotografie]. 2022. In: Archiv autorky.
- 31/ ŠTOPLOVÁ, Alexandra. *Lisování* [barevná fotografie]. 2022. In: Archiv autorky.
- 32/ ŠTOPLOVÁ, Alexandra. *Finální vizualizace knihy, 10-13 s.* [barevná fotografie]. 2022. In: Archiv autorky.
- 33/ ŠTOPLOVÁ, Alexandra. *Finální vizualizace knihy, 14-17 s.* [barevná fotografie]. 2022. In: Archiv autorky.
- 34/ ŠTOPLOVÁ, Alexandra. *Finální vizualizace knihy, 18-21 s.* [barevná fotografie]. 2022. In: Archiv autorky.
- 35/ ŠTOPLOVÁ, Alexandra. *Finální vizualizace knihy, 22-29 s.* [barevná fotografie]. 2022. In: Archiv autorky.
- 36/ ŠTOPLOVÁ, Alexandra. *Finální vizualizace knihy, 30-33 s.* [barevná fotografie]. 2022. In: Archiv autorky.
- 37/ ŠTOPLOVÁ, Alexandra. *Finální vizualizace knihy, 36-39 s.* [barevná fotografie]. 2022. In: Archiv autorky.
- 38/ ŠTOPLOVÁ, Alexandra. *Finální vizualizace knihy, 42-47 s.* [barevná fotografie]. 2022. In: Archiv autorky.
- 39/ ŠTOPLOVÁ, Alexandra. *Finální vizualizace knihy, 50-53 s.* [barevná fotografie]. 2022. In: Archiv autorky.
- 40/ ŠTOPLOVÁ, Alexandra. *Finální vizualizace knihy, 54-57 s.* [barevná fotografie]. 2022. In: Archiv autorky.
- 41/ ŠTOPLOVÁ, Alexandra. *Finální vizualizace knihy, 58-61 s.* [barevná fotografie]. 2022. In: Archiv autorky.
- 42/ ŠTOPLOVÁ, Alexandra. *Finální vizualizace knihy, 62-65 s.* [barevná fotografie]. 2022. In: Archiv autorky.
- 43/ ŠTOPLOVÁ, Alexandra. *Finální vizualizace knihy, 68-71 s.* [barevná fotografie]. 2022. In: Archiv autorky.
- 44/ ŠTOPLOVÁ, Alexandra. *Finální vizualizace knihy, 72-75 s.* [barevná fotografie]. 2022. In: Archiv autorky.
- 45/ ŠTOPLOVÁ, Alexandra. *Finální vizualizace knihy, 76-80 s.* [barevná fotografie]. 2022. In: Archiv autorky.
- 46/ ŠTOPLOVÁ, Alexandra. *Fotografie knihy Bezčasí I.* [barevná fotografie]. 2022. In: Archiv autorky.

- 47/ ŠTOPLOVÁ, Alexandra. *Fotografie knihy Bezčasí II.* [barevná fotografie]. 2022. In: Archiv autorky.
- 48/ ŠTOPLOVÁ, Alexandra. *Fotografie knihy Bezčasí III.* [barevná fotografie]. 2022. In: Archiv autorky.
- 49/ ŠTOPLOVÁ, Alexandra. *Fotografie knihy Bezčasí VI.* [barevná fotografie]. 2022. In: Archiv autorky.
- 50/ ŠTOPLOVÁ, Alexandra. *Fotografie knihy Bezčasí V.* [barevná fotografie]. 2022. In: Archiv autorky.
- 51/ ŠTOPLOVÁ, Alexandra. *Fotografie knihy Bezčasí VI.* [barevná fotografie]. 2022. In: Archiv autorky.
- 52/ ŠTOPLOVÁ, Alexandra. *Fotografie knihy Bezčasí VII.* [barevná fotografie]. 2022. In: Archiv autorky.
- 53/ ŠTOPLOVÁ, Alexandra. *Fotografie knihy Bezčasí VIII.* [barevná fotografie]. 2022. In: Archiv autorky.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

- BOHATCOVÁ, Mirijam a František KREJČÍ. *Česká kniha v proměnách staletí.* Praha: Panorama, 1990. ISBN 80-7038-131-0.
- BARTOŠOVÁ, Hana, et. al. *Listování: moderní knižní kultura ve sbírkách Muzea umění Olomouc.* 1 vydání, 10. 6. - 11. 10. 2009. Olomouc: Muzeum umění Olomouc, 2009. ISBN 978-80-87149-25-6.
- KARAKOVÁ, Hana, *O autorské knize obecně a o některých knihách ze sbírky Moravské galerie zvlášť,* In: FK15: umění autorské knihy a výtvarná výchova. Brno: Masarykova Univerzita, 2017, 31 s. ISBN 978-80-210-8471-1
- Nová encyklopedie českého výtvarného umění.* Redaktor Anděla HOROVÁ. Praha: Academia 2006, s. 357. ISBN 80-200-1209-5.
- PECINA, Martin. *Knihy a typografie.* Vydání třetí, rozšířené. Brno: Host, 2017. ISBN 978-80-7477-040-0.
- PLEŠTILOVÁ, Anna a Lucie ROHANOVÁ. *Na konci byla kniha.* Praha: Vysoká škola uměleckoprůmyslová v Praze, 2020. ISBN 978-80-88308-15-7.

ŘEHÁKOVÁ, Nad'a. *Kateřina Černá*. Gallery: Arbor Vitae. 2010, 71-73 s. ISBN 978-80-86990-52-1, 978-80-87164-55-6

STAŇKOVÁ, Libuše, Lenka JÁNSKÁ a Jiří CÍSLER. *Dějiny knižní kultury a grafického designu*. 1. díl, Od počátků do osvěcenství. Praha: Nakladatelství grafické školy, 2012. ISBN 978-80-86824-12-3.

STAŇKOVÁ, Libuše, JÁNSKÁ, Lenka, CÍSLER, Jiří. *Dějiny knižní kultury a grafického designu*. 2. díl: od průmyslové revoluce do současnosti. Praha: Nakladatelství grafické školy, 2012. ISBN 978-80-86824-13-0.

INTERNETOVÉ ZDROJE

WOHLHMUT, Radek. *Petr Nikl: Hra o čas, 2013-2014*. In: GHMP.cz [online]. © Galerie hlavního města Prahy, 2022. [Cit. 20. 3. 2022]. Dostupné z: <https://www.ghmp.cz/vystavy/petr-nikl-hra-o-cas/>

MAZANEC Martin. *Vlková a Šrámek: Zdroj, 2014*. In: Fatigallery.cz [online] [Cit. 12. 2. 2022]. Dostupné z: <https://www.faitgallery.com/soucasne-a-planovane/events/43.html>

Proměna. In: Teapot [online]. Teapot, nakladatelství krásných knih, © 2022. [Cit. 13.2. 2022]. Dostupné z: <https://teapot.cz/promena.html>

Sto kreseb odněkud. In: Argo-bibliofile [online]. Argo-bibliofile, © 2022. [Cit. 13.2. 2022]. Dostupné z: <http://www.argo-bibliofile.cz/knihy/78-sto-kreseb-odnekud>

O NČKR. In: Nejkrásnější kniha roku [online]. Památník národního písemnictví, © 2022. [Cit. 11.2. 2022]. Dostupné z: <https://pamatniknarodnihopisemnictvi.cz/o-nckr/>

Je to jedno, 2005-2007. In: Kateřina Šedá [online]. Kateřina Šedá, © 2022. [Cit. 11.2. 2022]. Dostupné z: <https://www.katerinaseda.cz/>

RENOTIÉRE, Gina. *Autorská kniha*. In: Muo.cz [online]. [Cit. 11.2. 2022]. Dostupné z: <https://www.muoz.cz/autorska-kniha--83/>

PÍSAŘÍKOVÁ, Jana. *O umělci, Jiří Hynek Kocman*. In: Artlist.cz [online]. 2016 [Cit. 26. 2. 2022]. Dostupné z: <https://www.artlist.cz/jiri-hynek-kocman-108641/>

HLAVÁČEK, Ludvík. *O umělci, František Skála*. In: Artlist.cz [online]. [Cit. 26. 2. 2022]. Dostupné z: <https://www.artlist.cz/frantisek-skala-139/>

LINHARTOVÁ, Eva. *Tereza Říčanová: Vidění*. In: Artarchiv.cz [online]. 2017 [Cit. 20. 3. 2022]. Dostupné z: <https://www.artarchiv.cz/aktuality/tereza-ricanova-videni>

PLEŠTILOVÁ, Anna. *K. H. Mácha-Máj*. In: Bylo Nebylo [online]. Bylo Nebylo, © 2022. [Cit. 11.2. 2022]. Dostupné z: <https://www.bylonebylo.com/k-h-macha-maj-78-kc-100-g>

O nás. In: Bylo Nebylo [online]. © Bylo Nebylo, 2022. [Cit. 11.2. 2022]. Dostupné z: <https://www.bylonebylo.com/o-nas>

O nás. In: Dusot [online]. © Dusot, 2022. [Cit. 11.2. 2022]. Dostupné z: <https://nakladatelstvi.dusot.cz/>

O nás. In: Desetdekadekadence.cz [online]. © Desetdekadekadence, 2022 [Cit. 26. 2. 2022]. Dostupné z: <https://desetdekadekadence.cz/o-nas>

O Xao. In: Xaoxax [online]. © Xaoxax, 2022. [Cit. 11.2. 2022]. Dostupné z: <https://www.xaoxax.cz/o-xao-about-xao/>

ZÁLEŠÁK, Jan. *Veronika Vlková*. In: Artantiques.cz [online]. 2010 [Cit. 26. 2. 2022]. Dostupné z: <https://www.artantiques.cz/veronika-vlkova>

MACHON, Gosia. *Blurred Book*. In: Gosiamachon.de [online]. © Gosia Machon, 2020 [Cit. 26. 2. 2022]. Dostupné z: <https://www.gosiamachon.de/blurredbook>

Eva Jaroňová: TOO HOT. In: Meetfactory.cz [online]. 2020. [Cit. 12. 2. 2022]. Dostupné z: <http://www.meetfactory.cz/cs/program/detail/eva-jaronova-too-hot>

Elsa Beskow. In: Florisbooks.com [online]. Přeloženo do češtiny [Cit. 26. 2. 2022]. Dostupné z: <https://www.florisbooks.co.uk/authors/elsa-beskow.php>

ANOTACE

Jméno a příjmení:	Alexandra Štoplová
Katedra	Katedra výtvarné výchovy
Vedoucí práce:	doc. Ondřej Michálek
Rok obhajoby:	2022

Název práce:	Ilustrace ke knize
Název práce v angličtině:	Illustration book
Anotace práce:	Bakalářská práce se skládá z praktické a teoretické části. Teoretická část představuje kulturně-historický kontext knihy, mapuje její další proměny a podoby. Praktická část práce sestává z autorské knihy nesoucí název <i>Bezčasí</i>, ve které je ústředním motivem plynutí času, jeho význam a hledání určitých hranic. Příběhy jsou založeny na kolísavém vztahu skutečnosti a iluze, na střetu dvou a více časových rovin, kde se člověk snadno ztratí, dokonce i samotní protagonisté příběhů. Podstatou je tedy hledání hranic mezi logickým myšlením a mystifikací. Výstupem práce je ilustrovaná kniha.
Klíčová slova:	Ilustrace, Autorská kniha, kniha, kresba, autorské řemeslo
Anotace práce v angličtině:	This bachelor thesis consists of two parts – theoretical and practical. The theoretical part deals with a phenomenon of artist's book and its history. The practical part revolves around the creative process of my own artist's book called <i>Timelessness</i>. The book's core theme is a flow of time, its essence and a search for boundaries. The stories are based on a fluctuating relation between reality and fiction, and between two and more intertwining spacetimes in which one gets lost easily, even the main protagonists of the stories. The theme can be thus understood as a search for boundaries between reason and mystification. The output of this bachelor thesis is an illustrated book.

Klíčová slova v angličtině:	Illustration, Artist's book, book, drawing, author's craft
Přílohy vázané k práci:	CD
Rozsah práce:	74
Jazyk práce:	Čeština